

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

ILLUSTRATIES: GERARD DE GROOT

VERZET EN VERNIEUWING

Onder de titel 'Verzet en Vernieuwing' biedt het partijbestuur hierbij het ontwerp-verkiezingsprogramma voor de periode 1986-1990 aan. In vergelijking met het vorige – zeer gedetailleerde en volledige – programma is de nu voorgelegde tekst aanzienlijk korter. Het nieuwe programma beperkt zich tot hoofdlijnen en tot concrete prioriteiten voor de komende 4 jaar.

Natuurlijk bouwen wij daarbij voort op het sinds 1969 binnen de PPR ontwikkelde en op congressen vastgestelde gedachten- en ideeëngoed. Veel daarvan is nog steeds aktueel en blijft dan ook – impliciet – met dit programma gehandhaafd.

Het programma 1986-1990 valt uiteen in twee delen:

- a. een algemeen, beschrijvend deel dat naast korte analyserende passages een aantal hoofdpunten en prioriteiten aangeeft;
- b. een fraktiewerkplan met concrete uitwerkingen voor de komende 4 jaar.

Het hele programma – zowel het beschrijvende deel als het fraktiewerkplan – is amendeerbaar.

Amendementen kunnen ingediend worden door de aktiecentra, het partijbestuur, tenminste 15 partijleden, de kamerfrakties, de kategoriaal groepen en andere door het kongres aangewezen organen. De voorgeschreven

amendementsformulieren zijn bij het partijburo verkrijgbaar. De sluitingsdatum, waarop de amendementen op het partijburo binnen moeten zijn is **MAANDAG 16 SEPTEMBER A.S.**

De definitieve tekst van het programma zal vastgesteld worden op het PPR-najaarskongres dat gehouden wordt op vrijdag 15 en zaterdag 16 november 1985. Het kongres zal waarschijnlijk op vrijdagmiddag al beginnen!!

Na de amendering en vaststelling op het kongres zal een publicist van de programmatekst een nog beter leesbaar verhaal maken. Het partijbestuur hoopt op een goede en inspirerende discussie.

I. INLEIDING

I.1. De PPR In Verzet

Veel mensen zijn verbijsterd over de spookachtige werkelijkheid, waarin massale hongerdood in Afrika blijft voortbestaan, terwijl we hier met onze voedselbergen geen raad weten. Ze zijn woedend, omdat ook de westerse landen steun verlenen

aan brute onderdrukking overal ter wereld.

Ze zien dat de machthebbers weinig of niets doen aan de onverdragelijke tegenstellingen van deze tijd: miljoenen werkzoekenden, terwijl er zoveel werk blijft liggen; een toenemend technisch vernuft gericht op vernietiging in plaats van op vernieuwing; een voortgaande uitputting van bodemschatten en milieu die het voortbestaan van nieuwe generaties zal bedreigen.

Er ontstaat een steeds grotere kloof tussen de beleidsbepalende

0 technokraten en de groeiende groep mensen, die fundamentele
1 verandering wil. Die mensen begrijpen – terecht – niet dat veel
2 verworvenheden zo maar kunnen worden afgebroken. Zij nemen
3 het niet dat een economische teruggang zo gemakkelijk ver-
4 taald wordt in een oneerlijker verdeling van werk, inkomen en
5 zeggenschap.

Die mensen komen in verzet tegen de uitwassen van zo'n
onrechtvaardige samenleving.

10 Dit verzet neemt allerlei vormen aan. Binnen en buiten het
11 parlement worden met grote regelmaat volledig doorgerekende
12 alternatieven gepresenteerd voor het kabinetsbeleid. De vredes-
13 beweging krijgt een half miljoen mensen de straat op tegen
14 kruisraketten. De vakbeweging voert strijd op vele fronten tegen
15 werkgevers, tegen het kabinet of tegen beide. Steeds vaker
16 zoeken mensen verandering buiten de politiek om. Ze beginnen
17 een bedrijfje met nieuwe zeggenschapsverhoudingen; ze zetten
18 alternatieve energievoorziening op, kiezen voor biologische
19 landbouwmethoden, kraken een huis waar de officiële distribu-
20 tie hen in de steek laat.

Traditioneel en nieuw verzet hebben veel met elkaar gemeen.
Men richt zich tegen achterstelling en onderdrukking en zoekt
naar alternatieven die perspectief bieden op vooruitgang en
bevrijding.

25 De PPR maakt van deze tegenbeweging deel uit. Ze wil een
bijdrage leveren aan de organisatie van het verzet; ze wil met
plannen komen, die concreet zijn en realistisch en die daarom
een uitdaging vormen voor de gevestigde orde.

30 In tijden van economische teruggang laten de machthebbers
zich niet gemakkelijk uitdagen. Ze lijken ongevoelig voor alter-
natieven en kritiek. Arrogant laten zij het protest voorbijtrek-
ken. De overheid is niet langer geloofwaardig in de rol van
beschermers van zwakkeren, waarborger van vrijheden, toedeler
van verantwoordelijkheden en ijveraar voor vrede. Eerder
maakt ze zich schuldig aan machtsmisbruik en legitimeert ze
het machtsmisbruik door anderen.

35 Alleen een samenspel van buitenparlementair verzet, goed
gefundeerde alternatieven uit de bewegingen, een progressieve
meerderheid in het parlement en een progressieve regering kan
voor de gewenste fundamentele veranderingen zorgen. Aan de
40 totstandkoming daarvan wil de PPR in een of andere vorm een
bijdrage leveren.

1.2. Waar Gaat Het Ons Om?

45 De PPR is voortgekomen uit het vernieuwingsproces van de
jaren zestig en zeventig. Christen-radikalen, vrijheidslievende
socialisten en anarchistische vernieuwers vonden elkaar in een
gemeenschappelijke afkeer van dogmatische opvattingen en
een concreet radikaal programma. Met vasthoudendheid en
50 creativiteit werd gezocht naar vergroting van de menselijke
vrijheid. De bestaande machtsverhoudingen bleken weerbarstiger
dan gedacht.

De PPR betwist dat het 'nieuwe realisme' van de huidige regeer-
ders realistisch is. Wij houden de politieke eisen tot radicale
55 verandering ook nu overeind. Verworven wetenschappelijk
inzicht, gezond verstand en heldere doelstellingen gaan in radi-
cale politiek samen met verbeeldingskracht en idealisme.

Menselijke vrijheid gedijt slechts binnen grenzen van wat maat-
schappelijk rechtvaardig en ecologisch verantwoord is. Bevrij-
ding uit afhankelijkheid en behoud van de aarde: daar gaat het
60 om. Daarvoor is noodzakelijk dat het vrije spel der maatschap-
pelijke krachten aan duidelijke regels wordt gebonden. De PPR
bepleit een planmatige aanpak van de nationale economische
ontwikkeling. Binnen dat kader zorgen decentralisatie van
65 besluitvorming, zelfbeheer en medezeggenschap ervoor dat
plannen worden gemaakt door de direkt betrokkenen. Het
behoud van de aarde neemt in alle planning een centrale plaats
in. Verspilling, overproductie en konsumptiedwang vormen een
70 direkte bedreiging voor het voortbestaan van de mensheid.

De politiek van nu bepaalt de toekomst van komende genera-
ties: wie nu stem heeft, hoort voor hen te kiezen.

1.3. Ongelijke Machten

75 Behalve door het verzet tegen het bestaande laten we ons in de
PPR ook inspireren door de dromen over een betere toekomst.

Deze politiek van droom en daad betekent niet het najagen van
0 een utopische toekomst. Dat is verspilling van politieke energie.
1 Altijd weer zal er sprake zijn van tegenstrijdige belangen en dus
2 van strijd. Het najagen van paradijzen, hier of in het hierna-
3 maals, kan makkelijk tot intolerantie en – op z'n slechtst – tot
4 politiek extremisme leiden.

5 Ons realisme doet niets af aan onze politieke idealen. Oorlog is te
voorkomen, werkloosheid is oplosbaar en zure regen is te vermij-
den. De PPR voert deze strijd door een onmiskenbare keus te
6 maken tussen tegenstrijdige belangen. Ze helpt mee bij de orga-
nisatie van tegenmacht en laat zien dat de 'krisis', anders dan
7 een periodiek weerkerende vulkaanuitbarsting, het resultaat is
van bewust gemaakte politieke keuzen.

8 De ongelijke machtsverhoudingen zorgen ervoor dat deze keu-
zen gemaakt kunnen worden, ook al gaan ze in tegen essentiële
9 belangen van grote bevolkingsgroepen. De één heeft domweg
meer te kiezen dan de ander. Zo bepaalt Noord wat goed is voor
10 Zuid, bepalen werkgevers wat goed is voor werknemers, mannen
wat goed is voor vrouwen en baanhebbers wat goed is voor
11 baanlozen.

12 Partijen als de PPR zijn onmisbaar gebleken in het signaleren
van deze tegenstellingen en het duidelijk maken dat een recht-
13 vaardige samenleving een kwestie is van politieke wil. Zolang er
in Nederland een politieke meerderheid bestaat, die kiest voor
14 handhaving van de ongelijke machtsverhoudingen en wapen-
wedloop, doet ook het parlement weinig tegen de daarbijbeho-
15 rende economische machtsconcentraties. Daarom moet de min-
derheid, die dat anders wil, die zich verzet tegen de voortgaande
16 bureaucratiesing en een vrijwel oncontroleerbare technologische
ontwikkeling, groeien naar een meerderheid.

1.4. Bevrijding Uit Machteloosheid.

17 Wij geloven dat het anders kan. Democratisering is daarbij het
18 sleutelwoord. Een democratisering die zich uitstrekt over het
gehele maatschappelijke leven, dus ook over de politiek zelf.
19 Maar eerst en vooral is democratisering nodig op het terrein van
de economie.

20 In deze samenleving bepalen de concurrentieverhoudingen wie
er overleeft en wie er ten onder gaat. Het maatschappelijk nut
21 van produktie is ondergeschikt aan het streven naar winst. De
huidige overheid bevordert het systeem van ongeremde vrije
22 ondernemingsgewijze produktie en onthoudt zich bewust van
beslissende sturing. Regelgeving blijft beperkt tot correctie van
23 in hoge mate ongewenste ontwikkelingen en is zelfs dan niet
altijd effectief. Ook maatschappelijke organisaties van werk-
24 nemers, konsumenten, milieubeschermers etc. ontberen
de machtsmiddelen om mee te beslissen over de richting waar-
25 in de economie zich ontwikkelt.

26 Zo leidt het permanente streven
naar kostenverlaging en afzet-
27 vergroting tot loonsverlaging,
afbraak van sociale zekerheid,
28 massa-ontslagen en gelijktijdi-
ge milieuvernietiging door
29 roofbouw en overproductie.

30 Binnen een overeengekomen kader wil de PPR de zeggenschap
over de economie leggen bij de direkt belanghebbenden. Dat
31 zijn werkers, maar ook konsumenten, omwonenden en mensen
met een uitkering. Alleen door deze democratisering kan ekono-
32 mische afhankelijkheid worden opgeheven.

33 Vrouwen moeten zich door een eigen inkomen kunnen bevrijden
uit de economische afhankelijkheid van hun kostverdienende
34 man. Baanlozen moeten zich kunnen bevrijden uit hun afhanke-
lijkheid van een onzekere en steeds lagere uitkering. Boeren
35 moeten een einde kunnen maken aan hun afhankelijkheid van
agro-industrie, banken en grootschalige produktiemethoden.
36 Maar ook zij die werken tegen loon moeten zich kunnen bevrij-
den uit de knellende banden van de arbeidsplicht. De PPR
37 bepleit daarom bevrijding in de arbeid (zeggenschap, mens-
waardige werkomstandigheden) en bevrijding van de arbeid
38

(gedeeltelijk loskoppelen van arbeid en inkomen, eerlijke verdeling van al het werk binnens- en buitenshuis).

De bestaanszekerheid van iedere burger hoort gegarandeerd te zijn, zonder dat daar een plicht tot het verrichten van betaalde arbeid tegenover staat.

II HOOFDPUNTEN VAN BELEID

II.1. Partij Kiezen

Er bestaat in de Nederlandse samenleving weliswaar een brede basis voor progressieve veranderingen, maar het lukt nog niet die vorm te geven in een parlementaire meerderheid. Als mensen zich van de politiek afkeren, is dat vaak, omdat men ontevreden is over wat de overheid doet met de haar toevertrouwde machts- en geldmiddelen.

Toch roept het huidige beleid niet bij iedereen een duidelijke politieke stellingname of verzet op. Angst en onzekerheid veroorzaken ook apathie en afnemende solidariteit. Men vervalt in cynisme, zoekt zondebokken en gaat voor eigen rechter spelen. Politieke partijen zullen deze ontwikkelingen serieus moeten nemen en erkennen, dat velen zich terecht onzeker en bedreigd voelen.

De PPR kiest haar politieke prioriteiten, hierna aangeduid als hoofdpunten van beleid, op basis van een politieke visie die uiterst kritisch is over de huidige maatschappijstructuur en de ongelijke verdeling van invloed, zeggenschap, macht, werk en inkomen. De eerste prioriteit van de PPR ligt dan ook in het willen opkomen voor bedreigden, afhankelijkken, machtelozen; meehelpen hun mondigheid te vergroten, stem geven aan hun verlangens, vechten voor verbetering van hun situatie.

Een partij als de PPR verkeert niet in de positie, dat we directe en concrete belangenbehartiging op elk gewenst moment kunnen garanderen. Wel zullen wij zaken als machtsmisbruik en diskriminatie aan de kaak stellen en parlementaire steun geven aan maatschappelijk verzet. Omgekeerd is het nodig dat dit maatschappelijk verzet duidelijk en massaal de stembus gebruikt om de verwante partijen een sterke positie in het parlement te geven. Wanneer mensen uit apathie of protest niet meer gaan stemmen, houden ze daarmee de huidige situatie in stand.

II.2. Het Maken Van Keuzen

Volgens de PPR gaat de politieke discussie in de komende tijd vooral om deze vragen:

- Welke bijdrage kan Nederland leveren aan het voortbestaan van de mensheid, bedreigd door wapenwedloop, armoede en milieuvernietiging?
- Hoe organiseert onze samenleving betere Oost - West verhoudingen, breken we het vijanddenken af, zorgen we voor het verdwijnen van het mensenrechten- en vluchtelingenprobleem?
- Hoe lossen we het vraagstuk van de arbeid op?
- Hoe verzekeren we iedere Nederlander van een menswaardig bestaan en hoe ver reikt de solidariteit?
- Hoe bevorderen we de feminisering van de samenleving?
- Hoe organiseren we het antwoord op de ingrijpende sociaal-kulturele veranderingen, die het gevolg zijn van toenemende vrije tijd, het multi-kulturele karakter van de samenleving, het hoge tempo van technologische ontwikkelingen, de vergrijzing en de steeds groter wordende verschillen tussen de generaties?
- Hoe richten we de schaarser wordende ruimte in?
- Welke plaats kennen we toe aan nieuwe technologische mogelijkheden op het terrein van automatisering, informatika, media, bio-technologie en genetische manipulatie?
- Hoeveel openheid aan de ene kant en hoeveel controle aan de andere kant kan een samenleving verdragen?

Bij de beantwoording van al deze vragen zal steeds het wezen van de vertegenwoordigde democratie ter sprake komen. Wat kunnen mensen en groepen zelf beslissen, wat moet door de overheid geregeld worden? Hoe kunnen we de geloofwaardigheid van de overheid en het parlement doen terugkeren? Dat kan worden hersteld als mensen zelf iets te zeggen krijgen over

de inrichting van de maatschappij waarin ze leven. De PPR bepleit daartoe bevordering van individualisering, kleinschaligheid en zelfbeheer. De overheden zullen hun bevoegdheden in het licht van deze uitgangspunten beoordeeld zien.

We laten ons daarbij niet dwingen tot keuzen tussen zaken, waarvan men uit onwil, eigenbelang of gebrek aan creativiteit oneigenlijke tegenstellingen maakt. In de visie van de PPR kunnen werkgelegenheid en milieu-behoud, ontwapening en behoud van vrijheid, veiligheid op straat zonder overal politie, parlementaire en buitenparlementaire actie prima samengaan.

II.3. De Rol Van De Overheid

Alles mag dan wel met politiek te maken hebben, het is niet verstandig om alles door de overheid te laten regelen. Door teveel regels komt de menselijke creativiteit in het gedrang. Bovendien is lang niet alle regelgeving effectief en efficiënt. Dit dwingt tot helderheid over de vraag wát geregeld moet worden en door wie. Om te voorkomen dat de rechtsbescherming van en dienstverlening aan burgers in gevaar komt, wordt afstoting van overheidstaken onderworpen aan duidelijke, controleerbare, maatschappelijke criteria. Terwille van rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid en het behoud van de aarde zal op een aantal punten juist ook een versterking van overheidstaken en -bevoegdheden nodig zijn.

Politieke regelgeving is een uiterst ingewikkeld proces. Alles hangt met alles samen. Goede regelgeving voor het ene blijkt vaak negatieve gevolgen op een ander terrein te hebben. Onze maatschappij lijkt een ondoordringbaar woud, waarin zij die de wegen kennen, ongestoord hun gang kunnen gaan. De macht van deze kleine elite moet worden afgebroken en hun kennis en rijkdom behoren eerlijker te worden verdeeld. Sociale vaardigheid en mondigheid van mensen is voorwaarde om dit te bereiken.

Het democratisch gehalte van de samenleving wordt niet allereerst in Den Haag bepaald, maar door de mate waarin mannen en vrouwen betrokken worden bij alles waarover ze maar kunnen beslissen. Verschuiving van zoveel mogelijk besluitvorming naar de basis is de weg naar democratisering. Dat kan ook de discussie over de rol van de overheid nieuw leven inblazen.

Want wat voor overheid willen we eigenlijk? Is de staat een noodzakelijk kwaad om nog ergere kwaden te beheersen? Fungeert zij als beheersapparaat van het kapitalisme? Of is het een hogere macht, wiens gezag wij dankbaar aanvaarden? Wij zien de staat als een door onszelf gekozen organisatie, die uitvoerder is van zo weinig mogelijk taken. Een soort kontrakt om vrede, vrijheid, rechtsbescherming, gelijkheid, rechtvaardigheid en een leefbare maatschappij te waarborgen. En dat dan voor iedereen en niet alleen voor de 'happy few'. Niet meer regels dan strikt nodig, niet minder dan veilig en eerlijk is. Welke regels en voor wie, dat wordt vastgesteld in een democratische buitenparlementaire meningsvorming en parlementaire besluitvorming. Daarbij behoort het parlement zich meer dan nu bezig te houden met de wezenlijke vragen van recht en rechtvaardigheid in plaats van - als een slecht werkend belangenbehartigingskollege - verschillende groepen tegen elkaar uit te spelen. Daarom moet thuis, op straat en in parlementaire organen een taal gevecht worden gevoerd. Voor een politieke partij ligt het begin van deze strijd in een duidelijke keus van politieke prioriteiten.

III PRIORITEITEN

III.1. Democratie En Het Aanzien Van De Politiek

Het aanzien van de politiek heeft schade geleden door de manier waarop de parlementaire democratie vaak werkt. Daardoor is het vertrouwen in de politiek gedaald. Velen zien het parlement als een forum dat hier en daar wat bijstuurt, zonder dat gevestigde posities erdoor in gevaar komen. De keuze voor buitenparlementair verzet is vanuit deze zienswijze een logische stap. Met erkenning van de waarde van buitenparlementaire actie pleit de PPR ondubbelzinnig voor versterking van de parlementaire democratie. Daarvoor is maatschappelijke actie onmisbaar. Politici dienen meer dan nu te beseffen, dat wie gekozen

wordt, ook werkelijk vertegenwoordigt. Volksvertegenwoordigers die een regeerakkoord hoger achten dan de wil van de meerderheid van de bevolking, doen niet waarvoor ze zijn neergezet. Parlementsliden behoren zich niet, - door vooroverleg met hun partijgenoten in de regering -, al min of meer te binden aan regeringskompromissen. Fraktievoorzitters hebben in het Catshuis niets te zoeken. De democratie wordt niet ondermijnd door een volkspetitionnement, maar doordat het grondwettelijk vastgelegde dualisme tussen regering en parlement is uitgehold. Het politieke ambt heeft ingeboet aan integriteit en moed. Een minister die het parlement voorleegt of verantwoordelijk is voor ernstige fouten, hoort af te treden. En een partij die daarvan een kabinetskrisis maakt, is misplaatst loyaal. Wij hebben in Nederland meer volksvertegenwoordigers nodig, die op belangrijke momenten de rug rechten en onafhankelijk van de fraktiediscipline doen, wat ze vinden, dat ze moeten doen. Het parlement behoort namens de bevolking te spreken. Niet in onbegrijpelijke Binnenhoftaal, maar in de taal en de argumenten van de burgers. Besluitvorming en discussie mogen niet achter de schermen plaatsvinden, maar horen thuis in openbare vergaderingen van Tweede en Eerste Kamer.

Er moeten initiatieven genomen worden om de invloed van kiezers te vergroten en de positie van het parlement tegenover regering en ambtenaren te versterken.

III.2. Democrativering En Decentralisatie

Demokratie bestaat voor de PPR niet uitsluitend uit het recht voor alle vaste ingezetenen van dit land om één keer in de vier jaar een hokje rood te maken. Een echte democratie is meer dan dat en veronderstelt een bewuste en actieve bevolking, die het bestuur van z'n land niet alleen overlaat aan gekozenen. Dat bestuur moet dan ook zo zijn ingericht, dat het die ruimte en mogelijkheden biedt.

De PPR vindt dat mensen zoveel mogelijk betrokken moeten worden bij en invloed moeten kunnen hebben op de beslissingen die hun eigen leven en leefomgeving betreffen. Binnen overeengekomen kaders horen beslissingen op een zo laag mogelijk nivo genomen te worden. Dat vereist een vergaande decentralisatie. De PPR vat decentralisatie dan ook op als een middel om de democratie te vergroten en te versterken. Taken, bevoegdheden én bijbehorende middelen moeten - daar waar het logisch, zinvol en passend is - door hogere overheden worden overgedragen aan lagere. Als principe moet gelden, dat elke bestuurslaag zich bezighoudt met die zaken waarmee ze zich ook bezig behoort te houden.

De centrale overheid: randvoorwaarden en kaders (nationaal en internationaal) scheppen met als uitgangspunt de democratisch vastgestelde (basis)rechten en wetten, verdeler van middelen (grof), garanties bieden waar gaten vallen.

De provinciale overheid: provinciale en regionale zaken, die duidelijk bovengemeentelijk zijn (milieu, verkeer, gezondheidszorg en andere steunvoorzieningen)

De gemeentelijke overheid: al het overige dat zich binnen de gemeentegrenzen voordoet.

In de praktijk tekent zich tussen provincie en gemeente een 'regionaal gat' af. Een vierde bestuurslaag vindt de PPR overbodig. Daar waar nodig, moeten goed georganiseerde en gecontroleerde gemeenschappelijke samenwerkingsvormen dit gat opvullen.

Dezelfde principes die gelden voor democrativering en decentralisatie van het openbaar bestuur, zijn volgens de PPR van toepassing op alle terreinen waar bestuurd wordt, zoals in de economie, het onderwijs, de energievoorziening, wonen, gezondheidszorg. Bij een zo groot mogelijke medezeggenschap van betrokkenen hebben de genomen besluiten en het gevoerde beleid een zo breed mogelijk raakvlak.

III.3. Economisch Beleid

Wat de PPR voor ogen heeft is een selectieve economische ontwikkeling die bij voorkeur regionaal wordt gepland en gestuurd. Die sectoren en bedrijfstakken worden gestimuleerd, die bijdragen aan groei en vooruitgang die aan allen ten goede komen en die zo weinig mogelijk problemen opleveren voor mens, milieu en Derde Wereld. Arbeidsintensieve sectoren hebben extra voorkeur. Een kringloopeconomie is eigenlijk wat we nodig hebben: kleinschalige productie en gebruik van mens- en milieuvriendelijke technologieën, hergebruik van grondstoffen en reparatie van duurzame goederen. Het PPR-plan van lastenverschuiving van arbeid naar energie en kapitaal maakt zo'n kringloopeconomie mogelijk. Zeker, wanneer het in samenhang gebeurt met ATV, herverdeling van werk en het invoeren van een basisinkomen.

De PPR zet zich de komende jaren in voor een economisch beleid dat duidelijk afwijkt van het beleid dat thans gevoerd wordt. Nu zijn het vooral de sterken die er wel bij varen: multinationals, banken, exporterende bedrijven en de goed betaalde werkers. De problemen worden eenzijdig afgewenteld op de zwakkeren. De werkloosheid onder met name vrouwen, jongeren en migranten is onaanvaardbaar hoog. Door de aantasting van inkomens en uitkeringen zijn veel mensen aan de armoedegrens terecht gekomen. Door de ongebreidelde en te weinig gecontroleerde groei van productie en consumptie gedurende de afgelopen decennia is het milieu op veel plaatsen aangetast of al vernietigd. Het zogenaamde zwarte en grijze circuit maken de huidige economie tot een ondoorzichtige jungle, waar ook al het recht van de slimste en sterkste geldt.

Nu de westerse landen hun eigen markten steeds meer afschermen en de wereldmarkt met hun overproductie overspoelen, is de positie van veel ontwikkelingslanden opnieuw structureel verslechterd. Het economisch beleid in Nederland moet nadrukkelijk ruimte geven aan een zelfstandige ontwikkeling van landen in de Derde Wereld. In een internationale arbeidsdeling, die in het belang is van Zuid én Noord maken landen een zo goed mogelijk gebruik van hun eigen nationale hulpbronnen en heeft de bevrediging van binnenlandse behoeften voorrang boven productie voor de export.

Om meer evenwicht te brengen in de import- en exportverhouding in Nederland zou een verschuiving moeten plaats vinden van exportbevordering naar bevordering van binnenlandse produktie en consumptieve bestedingen. Dit houdt in dat de koopkracht van lonen en uitkeringen niet verder mag dalen.

Het gezond maken en houden van de overheidsfinanciën vindt ook de PPR nastrevenswaardig. Echter het terugdringen van het financieringstekort mag geen doel op zich zijn. Geen bezuinigingen zonder achterliggende visie, wél structurele maatregelen mét visie die het beroep op de overheidskas doen verminderen. De PPR is altijd van mening geweest dat de economische macht beter gespreid en gecontroleerd moet worden. Werknemerszelfbestuur biedt daartoe de beste garanties. Zeggenschap over de bedrijven en instellingen en verantwoordelijkheid bij alle belangrijke beslissingen behoort bij de betrokken werknemers terecht te komen. De zeggenschap strekt zich uit over productie (methoden), kwaliteit van de arbeid, werkomstandigheden en sociale verhoudingen binnen de instellingen en bedrijven. Ook het al of niet invoeren van nieuwe technologische vindingen of het toepassen van automatisering behoort een zaak voor werknemers te zijn. Om de grote politieke en economische macht van sleutelindustrieën en financiële instellingen als banken en verzekeringsmaatschappijen te verminderen en inzichtelijker te maken moeten meer vertegenwoordigers van samenleving en overheid bij het beleid van dergelijke instellingen betrokken worden. Grond en bodemschatten en hun opbrengsten behoren in gemeenschapshanden te komen en te blijven.

III.4 Bestaanszekerheid

De PPR is voorstander van een gestuurde en selectieve economische ontwikkeling. De materiële productie van goederen en diensten moet op een zodanige manier worden georganiseerd dat het voor iedereen in voldoende mate bestaanszekerheid verschaft. Dit betekent, ondermeer dat de werkomstandigheden kansen bieden op ontplooiing, dat de productie het milieu spaart, dat het werk een redelijk en stabiel inkomen oplevert, dat er werk beschikbaar is voor ieder die daaraan een inkomen

kan of wil ontlenu, en dat het werk te kombinereu is met zelfverzorging en zorg voor kinderen en partners. Om bestaanszekerheid te garanderen, moeten de baten van de produktie op een eerlijke wijze over de bevolking worden verdeeld.

Dit alles vereist een sterk overheidsingrijpen. Ter bestrijding van de werkloosheid scheidt de overheid banen in die sektoren waar de produktie ontoereikend is om aan de behoeften te voldoen: zoals onderwijs, huizenbouw, kleinschalige gezondheidszorg. Zij bevordert het kleinschalig ondernemen: MeMobedrijven, dienstverlening, milieubehoud e.d. De overheid scheidt ook werk door arbeid goedkoper te maken. Dit kan door het stelsel van sociale zekerheid gedeeltelijk te financieren uit heffingen op kapitaal, in plaats van op arbeid (lastenverschuiving). Bovendien moet de regering bevorderen, dat de beschikbare hoeveelheid werk eerlijker wordt verdeeld. Dat geldt (naast vrouwen en jongeren) in het bijzonder voor gehandicapten.

De PPR wil arbeidstijdverkorting - met een herbezetting van minimaal 80% - tot ca. 30 uur per week in 1990 en tot 25 uur per week zo snel mogelijk daarna. De overheid scheidt door wetgeving de voorwaarden om deze doelstelling te realiseren. Zij geeft met haar eigen apparaat het voorbeeld. Sociale partners hebben tot 1989 de tijd om via onderlinge afspraken deze arbeidstijdverkorting te realiseren. Komt daar niets van terecht, dan moet de wetgever via een aantal wettelijke maatregelen langer werken dan 30 uur per week na 1990 zeer onaantrekkelijk maken.

Om ook vrouwen maximaal van deze herverdeling te laten profiteren zal de overheid voor goede en betaalbare vormen van kinderopvang moeten zorgen. De positie van vrouwen in het onderwijs en op de arbeidsmarkt wordt door een aantal maatregelen (oplopende kwoteringsregeling, loopbaanbeleid, schakelkursussen, kinderopvang) verbeterd. Alleen als op deze manier het recht op betaald werk ook voor vrouwen geëffektueerd wordt, zal tevens het onbetaalde werk eerlijker tussen mannen en vrouwen worden verdeeld.

Het verlies aan koopkracht dat bij een kortere werkweek en eerlijker verdeling van werk optreedt, wordt gecompenseerd door de invoering van een gedeelte van het door de PPR bepleitte basisinkomen. De hoogte van het basisinkomen wordt stap voor stap vermeerderd tot een nivo dat voldoende is om in het levensonderhoud te voorzien. Iedereen vanaf 18 jaar heeft recht op dit basisinkomen, zodat in de eindsituatie de gedeeltelijke loskoppeling van arbeid en inkomen een feit is. Voor kinderen van 1-17 jaar gelden gedifferentieerde bedragen. Na invoering kunnen regelingen voor kinderbijslag en studiefinanciering vervallen.

In het algemeen wordt bestaanszekerheid in materiële zin gegarandeerd, doordat de overheid duidelijke marges aangeeft, waarbinnen lonen en uitkeringen zich ontwikkelen. Verdere verlaging van de inkomens en uitkeringen beneden modaal worden voor een periode van vier jaar uitgesloten. Herstel en verhoging zijn afhankelijk van de economische ontwikkeling en zijn gebonden aan twee randvoorwaarden: de inkomensverdeling mag niet ongelijker worden en de koppeling tussen netto-lonen en uitkeringen mag niet worden losgelaten. De PPR pleit voor herstel van de koopkracht van de minima op het nivo van 1982.

De sociale zekerheid moet geregeld worden in één inkomensderingwet, waarbij gekozen wordt voor een systeem van strikt individuele uitkeringen. De PPR wil de hoogte van alle werkloosheidsuitkeringen stellen op minimaal 75% van het laatst verdiende loon. De duur van de werkloosheidsuitkeringen moet langer zijn, naarmate de ontvanger langer aan het arbeidsproces heeft deelgenomen en sociale premies heeft betaald. De arbeidsongeschiktheidsuitkeringen dienen tot de pensioengerechtigde leeftijd gekoppeld te blijven aan het laatst verdiende loon (minimaal 75% bij volledige arbeidsongeschiktheid).

III.5. Vrede En Ontwikkeling

Voorstanders van kernbepapening suggereren dat we de keus hebben tussen met kernwapens gegarandeerde vrede of het verlies van vrijheid en democratie. Dat is een dubbele misvatting. In de eerste plaats kan absolute veiligheid nooit verzekerd worden en in de tweede plaats vormen wapens zelf een bedreiging van de veiligheid en daarmee van de democratie.

Ideologische verschillen en economische belangen houden onder dreiging met wapens de wereld in machtsblokken verdeeld. Nederland blijft onder de paraplu van de V.S. en het

oostblok onder Moskou's invloedssfeer. In de Derde Wereld houden ze het armste deel van de wereldbevolking op zijn plaats. Wapens vormen, ook als het geen oorlog is, het schild waarachter de machtigen zich kunnen verschuilen en worden betaald door het brood van de armen te stelen.

De PPR steunt en neemt zelf initiatieven die op afbraak van dit machtssysteem gericht zijn. Tegenover de militaristische meeloperij van opeenvolgende kabinetten wil de PPR in internationale relaties zoeken naar een meer onafhankelijke en op ontspanning gerichte opstelling. Konkreet betekent dat: geen plaatsing van kruisraketten in Nederland, verwijdering van alle kernwapens uit Nederland en geleidelijke verlaging van de defensieuitgaven door Nederland. De PPR verzet zich tegen elke medewerking aan de ontwikkeling van ruimtewapens en de daarmee gepaard gaande bewapeningsronden. Samenwerking met (gelijkgezinde) landen - in Oost en West, in Noord en Zuid - moet als alternatief van NAVO en Warschaupakt worden gekombineerd met eenzijdige stappen tot ontwapening. In internationaal verband moet Nederland streven naar de totstandkoming van kernwapenvrije zones over de landsgrenzen heen. Binnen het kader van een actief vredesbeleid wil de PPR, dat Nederland zich losmaakt van de NAVO. Zolang Nederland nog lid is van de NAVO, moet er gekozen worden voor een zelfstandige opstelling. Nederland dient niet akkoord te gaan met uitbreiding van de invloedssfeer of het aantal lidstaten.

Demokratisering en vermaatschappelijking van de krijgsmacht zullen het bestaande isolement ten opzichte van de ons omringende samenleving (waar dat nog bestaat) moeten doorbreken. Nederland zet de vele ideeën tot konversie in de wapenindustrie eindelijk om in beleid. Deze maatregelen zijn alleen haalbaar, als men beseft, dat er ook werkelijk een uitvoerbaar alternatief is. Ook daarom moeten op korte termijn ideeën en plannen voor sociale verdediging worden gemaakt, als aanvulling op een systeem dat zich stap voor stap van kernwapens ontdoet. Het Ministerie van Defensie moet worden omgevormd tot een Ministerie van Vrede en Ontwapening, dat o.a. verantwoordelijk is voor een konversiestimuleringsbeleid en het ontwikkelen en invoeren van een systeem van sociale verdediging.

In dit geheel neemt ook vredesopvoeding in het onderwijs een centrale plaats in, ondermeer om toekomstige generaties iets beters bij te brengen dan het bekende vijandbeeld. Als bijdrage tot het doorbreken van het vijandsdenken moeten de wetenschappelijke, economische, kulturele en toeristische kontakten tussen Oost en West worden uitgebreid. Minimaal 1% van het defensiebudget wordt besteed aan initiatieven in deze richting. Als wapens niet langer de internationale uitbuiting kunnen sanktioneren, dan zal er juist in de rijke wereld veel moeten veranderen:

- de Derde Wereld betere prijzen voor hun export betalen;
- onze produktie afstemmen op een beperkt gebruik van bodemschaten;
- de baten van onze technologische revolutie eerlijk met de armen delen;
- een einde maken aan de dumping van onze overschotten.

Ontwikkelingssamenwerking is zonder een rechtvaardige economische orde op wereldschaal niet meer dan het afkopen van het eigen slechte geweten en een smeermiddel voor de eigen economie. Ontwikkelingssamenwerking, vooral opgevat als structurele armoedebestrijding, rechtvaardigt de handhaving van een apart departement met een zelfstandige ministersfunctie. Maar voldoende is het niet. Pas als we bereid zijn in onze eigen economie rekening te houden met de belangen van de armsten in de wereld, kunnen vrede en ontwikkeling dichterbij worden gebracht.

Nederland keert weer terug tot een ruimhartig vluchtelingenbeleid en een openhartige mensenrechtenpolitiek. Onder mensenrechten verstaat de PPR, naast individuele vrijheidsrechten, maatschappelijke, sociale en politieke rechten. Ieder mens heeft recht op voedsel, onderdak, onderwijs, medische verzorging, leven in vrijheid ongeacht seksuele voorkeur, godsdienst of levensbeschouwing.

III.6. Behoud Van De Aarde

Milieu- en arbeidersbeweging worden telkens uit elkaar gespeeld door de valse tegenstelling tussen milieubehoud en werkgelegenheid. Handhaving van strenge milieueisen zou het economisch herstel en daarmee de welvaart in gevaar brengen. Het scenario van het Centrum voor Energiebesparing toont het

omgekeerde aan: met behoud van het huidige welvaartspeil kan een ecologisch verantwoord economisch beleid juist veel nieuw (hoogwaardig) werk opleveren.

Eenzijdige nadruk op materiële vooruitgang en instandhouding van sociale ongelijkheid bepalen de dynamiek van de groei-economie. Deze ongerichte groei heeft tot onaanvaardbare aantasting van het milieu geleid. Door toedoen van vooral de rijke industrielanden komt het voortbestaan van de aarde en daarmee de mensheid in gevaar. Een omslag in denken en handelen is nodig, willen we toekomstige generaties een fatsoenlijke erfenis nalaten. De overheid mag, als het gaat om bestrijding en opruiming van reeds aangerichte schade, haar verantwoordelijkheid niet uit de weg gaan. Maar, dat mag niet leiden tot symptoombestrijding of ad hoc-beleid.

De PPR heeft niets tegen vereenvoudiging van de wetgeving, als daardoor de doelstellingen dichterbij gebracht worden: rechtsgelijkheid, voorkomen van milieu-aantasting, effectieve vervolging van delikten en doorvoering van het principe dat de vervuiler betaalt. De PPR bepleit een samenhangend milieubeleid dat de vervuilingsoorzaken aangrijpt:

- In de eerste plaats een selectieve industriële ontwikkeling, zowel wat betreft de produktiekuus als de produktiewijze. Arbeiders, konsumenten en omwonenden moeten daarin zeggenschap verkrijgen. Voorts is een zuiniger gebruik van grondstoffen en energie nodig. De produktie van duurzame gebruiksgoederen moet weer aantrekkelijk worden, zodat de wegwerpeconomie wordt omgebouwd tot een kringloop- en reparatie-economie. De overheid steunt deze ontwikkeling door een lastenverschuiving van arbeid naar kapitaal en energie te realiseren.

- Kernenergie is gevaarlijk, overbodig en dus onaanvaardbaar. Er zijn alternatieven: besparing, zowel bij de opwekking (kleine, geavanceerde elektriciteitscentrales) als bij het gebruik, aardgas, kolen (mits ontzwaveld), windkracht, zonne-warmte, waterkracht. Daarom komen er geen nieuwe kerncentrales en moeten de bestaande kerncentrales gesloten worden.

- Verlaging van de tarieven voor het openbaar vervoer moet het partikulier vervoer terugdringen. Samen met snelle en verplichte invoering van schonere automotoren en handhaving van en strenge controle op snelheidsbepalingen kan dit de luchtverontreiniging door uitlaatgassen drastisch beperken.

- Schaalvergroting en intensivering van de landbouw hebben geleid tot grote mestoverschotten, die mede de zure regen veroorzaken. De overheid kan niet volstaan met scherp toezicht op lozingen. Er is een ander landbouwbeleid nodig: natuurlijker en kleinschaliger, internationale afspraken over produktie- en prijsbeheersing, evenwicht tussen vraag en aanbod en een redelijk inkomen, ook voor de kleine boeren (basis-inkomen). Daarbij zijn iets hogere konsumentenprijzen onvermijdelijk. Uiteraard moeten die dan voor de lager betaalden verrekend worden in de prijskompensatie.

- Een nationaal milieubeleid alleen is te weinig. De milieu-problemen moeten internationaal aangepakt worden. Nederland moet daartoe initiatieven nemen en voorstellen van anderen krachtig ondersteunen.

III.7. Samenleving in Verandering

Onze cultuur maakt een proces van diepgaande veranderingen door. Het is te verwachten dat de komende jaren de maatschappelijke en ideologische tegenstellingen tussen groepen in de samenleving, tussen (en misschien ook binnen) politieke partijen, kerken, vakbonden zich verscherpen. Want, wat voor de een heilzaam en bevrijdend is, wordt door de ander als zeer bedreigend ervaren. De overheid doet er goed aan zich terughoudend op te stellen. Zij dient het zelfbeschikkingsrecht, de rechtsbescherming, de verdelende rechtvaardigheid, kortom de grondslagen van onze democratie te garanderen. Soms zal ze partij kiezen. Dan is het niet teveel gevraagd, duidelijk uit te leggen op welke gronden.

Aantasting van bestaanszekerheid leidt tot hernieuwd konservatisme. De overspannen reacties op homobevrijding en feminisering openbaren diep verborgen onzekerheden. De herleving van 'het gezin' als ideaal is van deze onzekerheid het rechtstreekse gevolg. Gelukkig groeit ook de interesse in nieuwe woon- en samenlevingsvormen en een eerlijker werk- en taakverdeling tussen mannen en vrouwen.

De komende jaren zal de inzet van de PPR zich richten op het

realiseren van individuele zelfstandigheid, het afbreken van scheve machtsverhoudingen tussen (groepen) mensen en het doorbreken van de 'heteronormaliteit'. Mensen willen hun relatie tot de overheid (juridisch, sociaal, fiscaal) zonder tussenkomst van anderen geregeld zien. Dat sluit solidariteit niet uit. Integendeel, vooral binnen de sociale bewegingen ziet men allerlei nieuwe vormen van zorg en solidariteit ontstaan. De overheid mag deze ontwikkelingen niet in de weg staan. Zij zal op alle beleidsterreinen gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, homo's en hetero's, wit en zwart bevorderen.

III.8. Feminisering

Dat vrouwen de helft van de bevolking uitmaken, wil nog niet zeggen, dat ze ook evenredig deelnemen aan alle maatschappelijke activiteiten en evenredig macht en invloed hebben in maatschappelijke ontwikkelingen. Een voorhoede van goed opgeleide vrouwen heeft zich al wel een volwaardige positie in het maatschappelijk leven verworven. Daarbij is het aantal wettelijke belemmeringen voor vrouwen flink teruggedrongen, maar daarmee is de vrouwenstrijd nog niet achterhaald.

De PPR blijft zich dan ook actief inzetten voor de doelstellingen van het feminisme. Daarbij gaat het niet alleen om vergroting van de macht en invloed van vrouwen, maar ook om de doorbreking van de vastgeroeste rolpatronen (cultuur). De organisatie van de samenleving (structuur) moet veranderd worden én macht en invloed moeten op een andere manier worden uitgeoefend. Op die manier krijgen vrouwen, maar ook mannen, jongeren, ouderen, homo's, meer dan nu de gelegenheid zich gelijkwaardig, naar eigen wens en vermogen te ontplooiën en te manifesteren. Dat proces van feminisering ondervindt veel – bewuste of onbewuste – weerstanden. De PPR is zelf bezig met dat proces van feminisering en is zich ervan bewust, dat ook in eigen kring theorie en praktijk nog niet altijd hand in hand gaan. Eén van de eerste voorwaarden om greep op het eigen leven te hebben en te houden is economische zelfstandigheid voor iedereen. Juist binnen een huishouden samen met anderen biedt dit voor elk afzonderlijk een betere uitgangspositie om zich vrij te voelen en te ontplooiën. Om die economische zelfstandigheid voor iedereen te garanderen is individualisering van alle rechten en plichten noodzakelijk. Het mag volgens de PPR geen verschil maken of men alleen of in een huishouden met anderen leeft.

Wil dat streven naar economische zelfstandigheid en individualisering kans van slagen hebben, dan vereist dat in elk geval, – dat ieder die dat wil, betaald werk kan verrichten. Dit vraagt om herverdeling van betaald en onbetaald werk, binnens- en buitenshuis;

- dat ieder recht krijgt op een zelfstandig inkomen, te beginnen met een zelfstandig basisinkomen;

- dat premie- en belastingheffing individueel plaatsvindt;

- dat de sociale zekerheid wordt geïndividualiseerd.

De macht en invloed van vrouwen wordt versterkt door een grotere deelname aan maatschappelijke activiteiten, vooral daar waar besluitvorming plaatsvindt. De PPR bepleit daarom dat bij selectie en verkiezing nu de voorkeur wordt gegeven aan vrouwen. Daartoe worden de voor vrouwen diskriminerende criteria bij selectie en verkiezing veranderd en worden nieuwe criteria gezocht. Zo vindt de PPR het zinvol dat voorlopig in wervings-, sollicitatie- en adviescommissies in meerderheid vrouwen worden benoemd. Bij sollicitatieprocedures hoort de vraag naar de burgerlijke staat of gezinsverantwoordelijkheid niet meer gesteld te worden.

Daarbij moeten vrouwen ongeacht hun burgerlijke staat of inkomen volop de kans krijgen deel te nemen aan (tweede-kans) beroepsopleidingen. Sociale diensten en arbeidsburo's horen dat te bevorderen en financieel mogelijk te maken.

Dit alles zal bepaald niet vanzelf gebeuren. Het benadrukken en coördineren van alle emancipatie- en feminiseringsactiviteiten door een Minister van Emancipatie is dan ook dringend nodig. Tenslotte vindt de PPR dat in het beleid ter voorkoming van seksueel geweld tegen vrouwen en homoseksuelen het accent niet te eenzijdig gericht mag worden op verbeteringen van wetgeving en strafvervolging, hoe belangrijk die op zich ook zijn. Seksueel geweld wordt niet in de laatste plaats mede veroorzaakt door de bestaande machtsverschillen tussen mannen en vrouwen. Opheffen van die verschillen en van rolpatronen

kon wel eens de belangrijkste bijdrage zijn tot het tegengaan van seksueel geweld.

III.9. Pluriformiteit

Nederland is een multikulturele samenleving geworden. Vanuit een niet-onderdrukte, zelfbewuste identiteit kunnen mensen uit andere culturen een verrijkende bijdrage leveren aan onze cultuur. Daarvoor is tenminste het volgende nodig:

- ongedaan maken van alle diskriminerende wetgeving;
 - actief en passief kiesrecht voor iedereen, die in Nederland woont;
 - verbod van racistische partijen;
 - een actieve strijd tegen racistische ideologie in al haar uitingsvormen en een daarop gericht justitie- en politiebeleid;
 - recht op onderwijs in eigen taal en cultuur voor etnische minderheden en intercultureel onderwijs voor allen.
- Zo'n beleid geeft de meeste garanties voor volwaardige deelname aan de Nederlandse samenleving met behoud van eigen cultuur en identiteit.

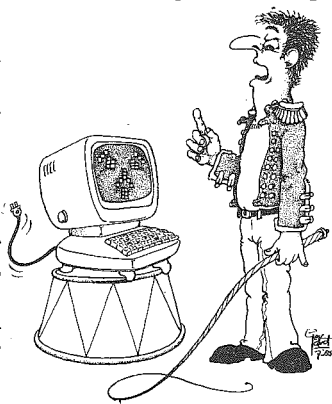
Soms botsen kulturele opvattingen met onze grondrechten. Ons past dan begrip en tolerantie ook al moeten uiteindelijk de grondrechten van onze maatschappij zwaarder wegen dan de kulturele opvattingen van minderheidsgroepen.

De pluriformiteit van onze samenleving ontstaat ook door sterke veranderingen in de sociale structuur. De groep mensen, die in het arbeidsproces is opgenomen, wordt steeds kleiner. Het aantal jaren dat men werkt en de arbeidstijd per dag of week nemen steeds meer af. Langzaam maar zeker doen de gevolgen zich voelen. Vrije tijd en de besteding daarvan doen de druk op de 'vermaakindustrie' toenemen. De kwaliteit van het aanbod daalt, de kosten stijgen en de en de verveling slaat toe.

Jongeren worden steeds later in het arbeidsproces opgenomen. Gold dat vroeger alleen voor jongeren uit de hogere milieus: zij gingen en gaan studeren, nu gebeurt dat ook met jongeren uit de arbeidersklasse. Zij blijven langer afhankelijk. Dat bemoeilijkt het vinden van een eigen identiteit met als gevolg het ontstaan van zeer uiteenlopende jeugdkulturen die weinig of niets meer met elkaar gemeen hebben en bovendien soms botsen met de ook al weer onderling verschillende oudere generaties.

Die oudere generaties worden ook gekonfronteerd met situaties waarop ze niet zijn voorbereid. Op steeds jongere leeftijd stopt men met betaalde arbeid, waarbij men ervaart dat de nieuwe maatschappelijke rol vaak niet in overeenstemming is met de eigen vitaliteit. Dat na een 'produktieve' fase in veel gevallen nog een periode van 'ouder leven' volgt is een betrekkelijk nieuw verschijnsel. Met de toenemen- de vergrijzing leveren deze ontwikkelingen een groot aantal (ook financiële) problemen op.

De sociaal-kulturele veranderingen, de financiële gevolgen van de individualisering, korter werken, een explosieve toename van de vrije tijd, vergrijzing en het snel groter worden van de pluriformiteit worden schromelijk onderschat. De beleidsmakers hollen meer achter de ontwikkelingen aan dan dat zij er op inspelen. Ook de PPR weet zich uitgedaagd om de komende jaren juist op deze problemen bruikbare antwoorden te vinden.

III.10. Informatiemaatschappij En Nieuwe Technologieën

Nieuwe technologische ontwikkelingen volgen elkaar in versneld tempo op. Op het gebied van de mikro-elektronika en biotechnologie lijken de mogelijkheden onbegrensd. Deze in principe positieve verworvenheden dragen echter gevaren in zich. Een ongestuurde en vrije ontwikkeling en toepassing vergroten de kans dat de mens straks slaaf is van zijn eigen vondsten. Voor de PPR geldt: de technologie is er voor de mens en niet andersom. De mens zelf zal keuzen moeten maken in het spanningsveld tussen wat mogelijk en wenselijk is.

De nieuwe technologische mogelijkheden hebben grote gevolgen voor de samenleving: mensionwaardig werk vervalt, nieuw werk dient zich aan, produktie en informatie 'op maat', enz. De PPR vindt het dringend nodig dat er een (telkens bij te stellen) vier-jarenplan opgesteld wordt op het terrein van nieuwe technologie. Overheid, wetenschap, werknemers en werkgevers zouden daar hun bijdrage aan moeten leveren. Het her-, bij- en omscholingsaanbod moet sterk vergroot worden en toegankelijk zijn voor ieder, die wil (met name jongeren, vrouwen en uitkeringsgerechtigden). Bij al deze ontwikkelingen - de doorgaande computerisering en de automatisering van administraties - moet zeer zorgvuldig gelet worden op de privacy. Nieuwe wetgeving moet de privacy van elk individu garanderen.

III.11. Veiligheid

In een onveilige samenleving kan men zich moeilijk vrij en onafhankelijk voelen. Steeds meer mensen worden gekonfronteerd met onveiligheid: beroving, vandalisme, geweld tegen vrouwen, homo's en etnische minderheden, uitwassen als gevolg van prostitutie en verslaving, verkeers- en milieudelicten, bedreiging van privacy, schadelijke arbeidsomstandigheden. De roep om strengere straffen neemt toe. We moeten daar echter niet alle heil van verwachten.

Wij leven in een open samenleving en dat willen we graag zo houden. De vraag is waar de grenzen liggen en hoeveel vrijheid met risico's van onveiligheid de samenleving kan verdragen. Bestrijding van kleine en grote kriminaliteit is nodig door het wegnemen van oorzaken, door preventie, door wetgeving en vervolging. Maar ook hier raken we aan grenzen: hoeveel regulering en controle kan een samenleving verdragen zonder aantasting van persoonlijke vrijheid en democratische rechten?

Niet de kwantiteit maar de kwaliteit van de politie zal een positieve uitwerking kunnen hebben op het terugdringen van kriminaliteit en geweld. Opleiding en selectie van politiemensen (mannen en vrouwen, hetero's en homo's, witten en zwarten) moet meer gericht zijn op goede contacten met de burgerij. Burgers zullen zich ook zelf meer verantwoordelijk moeten voelen voor de bescherming van eigen en andermans have en goed. Meer preventie, meer sociale controle. Meer toezichhoudend personeel in winkels en warenhuizen, in openbaar vervoer. Maar sociale controle mag niet ontaarden in eigenrichting en de vorming van buurtwachten. De economische recessie met werkloosheid, materiële achteruitgang en nieuwe ongelijkheid als resultaat ondermijnt het verantwoordelijkheidsgevoel voor samenleving en medeburgers. Veel kriminaliteit vindt hierin zijn oorzaak.

Drugsverslaving en overmatig alcoholgebruik zijn veelal oorzaak van kleine kriminaliteit. Het overmatig gebruik van deze verslavende middelen komt vaak voort uit uitzichtloosheid, waarmee velen zich gekonfronteerd zien. De handel in harddrugs kan worden tegengegaan door gekontroleerde verstrekking onder strenge voorwaarden en deskundige begeleiding. Strenge afkickregimes zijn alleen toelaatbaar als verslaafden gemotiveerd zijn en uitdrukkelijk toestemmen in behandeling. Daarnaast kan de overheid door goede voorlichting en het tegengaan van reclame een actief beleid voeren om het gebruik van drugs en alcohol terug te dringen.

Zolang de structurele oorzaken van kriminaliteit niet worden aangepakt, zal een beleid van vrijheidsberoving weinig uithalen en vaak zelfs averechts werken. Vormen van grote kriminaliteit, zoals fraude en milieudelicten komen vaak voort uit motieven van materieel gewin. De inzet van meer overheidspersoneel voor de bestrijding hiervan is onvoldoende openbaarheid, een overzichtelijke en democratische structuur van bedrijven en instellingen is evenzeer nodig. Voorts heldere belasting- en milieuwetgeving, gepaard aan een eerlijke en konsekvente jurisprudentie. En tenslotte een overheid die haar eigen regelgeving serieus neemt.

III.12 Wonen

De tweedeling koopwoning/huurwoning bepaalt nog steeds het volkshuisvestingsbeleid. Regels, subsidies pakken slecht uit voor de lagerbetaalden, maar ook voor de staatskas. De overheid betaalt mee aan de woningen van de hogerbetaalden en kan daardoor moeilijker de woonruimte voor de lagerbetaalden financieren. De huursektor komt in de problemen. Daarom vindt

de PPR dat zowel bij de huur- als de koopsector de woonlasten moeten worden gebaseerd op het principe 'betalen naar draagkracht en woongenot'.

Voorts dienen bewoners directe zeggenschap over hun woonomgeving te krijgen. Nieuwe vormen van woningbeheer zijn daarvoor noodzakelijk. Deze zijn er al, zoals bewonerszelfbestuur, woningbank, maatschappelijk gebonden eigendom enz. De vele obstakels voor deze nieuwe vormen dienen opgeruimd te worden. Het woningbeleid moet veel kreatiever inspelen op de woonbehoeften die het gevolg zijn van individualisering, nieuwe samenlevingsvormen, afwijkende wensen van minderheden.

Het beheer van de bestaande woningvoorraad wordt steeds belangrijker dan nieuwbouw. Die zal alleen nog aanvullend kunnen zijn. Onderhoud, vervanging, vernieuwing en restauratie moeten voorrang krijgen. Als dat niet gebeurt zal de verpaupering nog sneller toeslaan, ook in het na-oorlogse woningbestand. Bewoners van oudere woningen (vaak tochtig, niet geïsoleerd en met centraal gestookte blokverwarming) betalen toch al de hoogste bijkomende woonlasten. Woningverbetering is uit sociaal en milieu oogpunt dus noodzaak.

Ook uit het oogpunt van grondgebruik moet stadsuitleg veel meer vervangen worden door stadsvernieuwing. Wonen, werken en recreëren zijn veel meer dan nodig uit elkaar getrokken. Scheiding van woonwijken, bedrijfsterrainen, kantoorcentra en winkelcomplexen, bepaalt de na-oorlogse stedenbouw tot in de kleinste dorpen. Stadscentra zijn daardoor overdag overvol en 's avonds doodstil. Dat komt de veiligheid op straat niet ten goede.

De scheiding heeft ook geleid tot grote toename van het woonwerkverkeer en tot lange files in de spitsuren; verspilling van tijd en ruimte, en een onverantwoorde belasting van het milieu (zure regen).

De PPR kiest daarom nadrukkelijk voor een andere opbouw van de steden en dorpen: niet meer alle functies apart, maar waar mogelijk samen. De snelle ontwikkeling op het gebied van computers en telecommunicatie kunnen nieuwe mogelijkheden bieden voor kleine werkeenheden, hoogwaardig thuiswerk, zelfstandiging en integratie van wonen en werken.

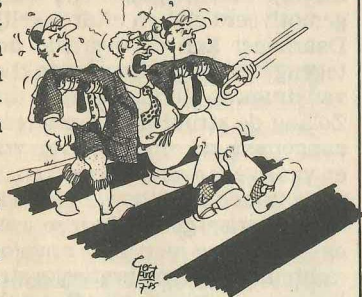
III.13 Verzorgingsamenleving

Al jarenlang heeft de PPR gewezen op de negatieve kanten van de huidige verzorgingsmaatschappij. De veelheid aan voorzieningen en instanties vormde niet alleen een ondoorzichtige en moeilijk te controleren welzijnsmarkt, maar maakte de gebruikers eerder afhankelijk dan zelfstandig en zelfredzaam. En overprofessionalisering riep nieuwe vormen van on-welzijn op: ver doorgevoerde specialisatie, onbegrijpelijke vaktaal, grootschalige en bureaucratische aanpak.

De PPR pleit voor een zeer zorgvuldig en geleidelijk omvormen van de verzorgingsstaat tot een verzorgingsamenleving. Allereerst is het dan nodig om langs democratische weg (kaderwet) vast te leggen op welke voorzieningen ten aanzien van wonen, gezondheid, zorg, onderwijs, rechtsbijstand, openbaar vervoer, kulturele voorzieningen iedereen recht heeft. Zorg en welzijnswerk worden beoordeeld vanuit het oogpunt van zin en kwaliteit.

Uitgangspunt voor de PPR is een zo groot mogelijke zelfstandigheid van het individu, dat in voorkomende gevallen een beroep kan doen op door de overheid gegarandeerde basis-zorgvoorzieningen. Onderlinge hulp en dienstverlening zijn en blijven van waarde, zolang ze niet van boven worden opgelegd en eenzijdig door bepaalde groepen moeten worden gedaan (vrouwen, gezin, familie)

Uitkeringsgerechtigden, bejaarden, gehandicapten worden extra zwaar getroffen door de economische teruggang en de bezuinigingspolitiek. De samenleving mag niet volstaan met aalmoezen in de vorm van eenmalige extra-uitkeringen. De basis van het welzijn wordt gevormd door het recht op economische bestaanszekerheid voor iedereen. De extra kosten voor noodzakelijke voorzieningen dienen niet te drukken op het bud-

get van de gehandicapte mens. Financiële zelfstandigheid vergroot het gevoel van onafhankelijkheid en geeft mensen zelfrespect. In het bijzonder voor uitkeringsgerechtigden, vrouwen en jongeren zonder betaald werk is dat uiterst belangrijk. De PPR wil dan ook een zelfstandig inkomen voor iedereen vanaf 18 jaar. Het sociaal verzekeringsstelsel moet zo snel mogelijk geïndividualiseerd worden. Herziening van dit stelsel gebeurt op basis van controleerbare criteria en een samenhangende op de toekomst gerichte visie.

Het welzijnsbeleid wordt – voorzien van de nodige middelen – zoveel mogelijk gedecentraliseerd naar provincie en gemeenten. Deze zijn vrij eigen keuzen te maken binnen het kader van de gegarandeerde basisvoorzieningen.

In de gezondheidszorg wil de PPR het accent leggen op de eerste lijn: terugdringing van de grootschalige intramurale zorg, verkorting van de verpleegduur, vergroting van zelfredzaamheid door aanvullende voorzieningen, ontburocratisering en versterking van de positie van gebruikers door formalisering van de patiëntenrechten. Alternatieve geneeswijzen behoren niet achtergesteld te worden. De algemene volksverzekering tegen ziektekosten moet nu eindelijk eens gerealiseerd worden.

III.14. Onderwijs

Overheid en bedrijfsleven leggen zware klaimen op het onderwijs. Niet alleen is het zo dat vrijwel alles vanuit Den Haag wordt geregeld, ook is het onderwijs gekonfronteerd met ingrijpende, grootscheepse hervormingsoperaties die zich over vele jaren uitstrekken: Mammoet, Middenschool, Basisschool, PABO, de laatste gevolgd door een nieuwe gigantische operatie: de vorming van grootschalige HBO-instituten. Daarnaast heeft de school ook nog de taak gekregen om voor allerlei, ingewikkelde maatschappelijke problemen de pedagogische oplossingen te verzinnen.

De PPR is zelf medeverantwoordelijk voor een aantal van deze klaimen. Maar we verzetten ons tegen het vluchtige en modieuze karakter van sommige vormen van vernieuwing. En we stellen vast dat niet alles in één keer overal verwezenlijkt kan worden. Niet alle voortgang is vooruitgang. Er is een adempauze nodig, waarbinnen de in gang gezette processen tijd krijgen om zich verder te ontwikkelen. Een overheid die salarissen verlaagt, de leerlingenschaal verhoogt, faciliteiten terugschroeft, fusies afdwingt, heeft weinig recht van spreken. Zij was het immers die met de arrogantie van de macht op basis van veel te onzekere prognoses plannen uitzette over veel te lange perioden. En zij was het die de plannen bijstelde, veranderde en gewekte verwachtingen teniet deed. Onderwijsvernieuwing zonder het gelijktijdig ter beschikking stellen van voldoende middelen kan nooit voldoende duurzame kwaliteit krijgen.

Het wordt tijd om tot bezinning te komen. De PPR kiest voor een fijnmazig en kleinschalig onderwijssysteem, waardoor de kulturele verschraving van het platteland wordt tegengegaan. Daartoe is herverdeling en decentralisatie van overheidstaken nodig. Basisonderwijs is een gemeentelijke zaak. Voortgezet Onderwijs een (inter) gemeentelijke verantwoordelijkheid, Hoger Beroeps- onderwijs valt onder de provincie, Universitair Onderwijs onder de verantwoordelijkheid van de rijksoverheid. Daarnaast is ook in het onderwijs – uit overwegingen van democratie en efficiency – deregulering nodig. De onderwijsinstellingen zijn zelf kapabel genoeg om binnen algemene criteria vorm, inhoud en werkwijze te bepalen. De overheid moet zich daar minder mee bemoeien en alleen (achteraf) een kwaliteitstoets hanteren.

Voorop staat dat de PPR een onderwijs wil dat gericht is op individuele ontplooiing en kultuuroverdracht; vorming van competente en sociaal vaardige burgers. Geen opleiding is definitief voltooid. Her- en bijscholingsmogelijkheden moeten voor iedereen toegankelijk zijn ongeacht leeftijd, burgerlijke staat of inkomen. Vooral voor vrouwen en jongeren zijn beroepsgerichte tweede-kans-opleidingen uiterst belangrijk. Vergroting van de invloed van het bedrijfsleven op het onderwijs wijst de PPR af. Het onderwijsbeleid zal zich – wat de PPR betreft – definitief richten op drempelvrije doorstroming en één school voor kinderen van 12 tot 16 jaar.

III.15. Cultuur

De PPR wil het cultuur- en kunstbeleid terug waar het thuis hoort: bij een ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap-

pen (OK&W). Deze drie vormen tezamen de basis van onze cultuur. Een goed cultuurbeleid kenmerkt zich door het scheppen van voorwaarden om een vrije ontwikkeling mogelijk te maken en onthoudt zich van inhoudelijke beoordeling of inmenging.

Uitgangspunt voor het kunstbeleid is niet 'de maatschappelijke relevantie' (CRM-tijdperk) of de geestelijke volksgezondheid (WVC-regiem), maar de erkenning van de kunst als onmisbaar bestanddeel van de cultuur. Die erkenning blijkt in de toekenning van Staatsprijzen (die dus blijven), beurzen, stipendia, opdrachten en de uitvoering van de 1%-regeling. In de tweede plaats door het scheppen van voorwaarden: opleidingen, musea, podia, bibliotheken, artotheken en door het realiseren van een cultureel TV-net. In de komende jaren mag er niet verder bezuinigd worden op de kunst.

In de derde plaats behoort de overheid een fatsoenlijk kunstenaarsbeleid te voeren: salariering van uitvoerende kunstenaars, instandhouding van de Fondsen, het toekennen van leengeld aan schrijvers, de Beeldende Kunstenaarsregeling. De PPR wil toe naar een basisinkomen aangevuld met een werkruimte/materiaalvergoeding voor scheppende kunstenaars. Tot het zover is blijft de BKR gehandhaafd. De uitvoering ervan wordt overgeheveld naar OK&W. Het toelatingskriterium is: een voltooide kunstopleiding of een beoordeling door een onafhankelijk commissie

III.16. Media

Ook ten aanzien van het mediabeleid zal de overheid zich opnieuw moeten bezinnen op haar positie. Voorheen was haar taak vooral: rechtvaardig verdelen van de beperkte etherruimte. Door nieuwe technieken, (kabel, satellieten) kan het aanbod enorm toenemen en dus zal het beleid zich nu moeten richten op het garanderen van recht op informatie en de vrijheid van meningsuiting. Dat veronderstelt kwaliteit en pluriformiteit.

Of die door handhaving van het huidige omroepstelsel bereikt worden, is maar zeer de vraag. De omroepen bezitten het monopolie en anderzijds leidt de onderlinge concurrentie onder de terreur van de kijkcijfers tot identiteitsverlies en vervlakking. Dat monopolie moet weg: de PPR wil ruimte bieden aan andere gegadigden. En ook het andere euvel moet verdwijnen. Dat kan door loskoppeling van lidmaatschap en abonnement op het omroepblad. De functie van omroepverenigingen zal dan vooral zijn: het organiseren en representeren van kijkers/luisteraarsbelangen. Iedere representatieve stroming met 250.000 leden krijgt zendtijd op radio en TV.

Uit het oogpunt van democratie en versterking van lokale betrokkenheid moet er prioriteit gegeven worden aan lokale en regionale omroep. Daarnaast vormt Kies-TV (het tegen vergoeding via de kabel kunnen afstemmen op speciale programma's) een prima aanvulling op het pakket. Tenslotte kiest de PPR voor zenderkleuring: een amusementszender, een identiteitszender en een cultuurzender. Zendgemachtigden moeten zelf een keus maken voor welke zender zij in aanmerking willen komen. Zo kan de treurbuis misschien toch weer een verrekijk worden.

III.17. Financiering

Natuurlijk kosten de maatregelen, die de PPR voorstelt, geld. Tegen de critici die al heel snel roepen, dat de verlangens van een radikale partij als de PPR onhaalbaar en onbetaalbaar zijn, houden wij vol dat het gaat om eenerschikking van je financiële middelen. Anders gezegd: uitvoering van ons programma is een kwestie van politieke wil. Niets meer en niets minder. Om aan te geven hoe de PPR haar voorstellen en wensen wil betalen, volgt hier een lijst van de gewenste en gebruikte financieringsbronnen.

- 1% selectieve economische groei;
- Produktiviteitsstijging;
- Inverdieneffekten doordat minder mensen een beroep doen op de sociale uitkeringen;
- Lastenverschuiving van arbeid naar kapitaal;
- Sociale lasten baseren op toegevoegde waarde;
- Vergroting van het overheidsaandeel in de aardgasbaten;
- Belasting op aardgasverbruik boven 2000 m³ per jaar;
- Grotere aardgasverkoop met aanwending in energiebespa-

ringsindustrie;

- Verschuiving van belasting op autobezit naar belasting op autogebruik;
- Verkleining van het zwart-geld circuit;
- Opvoeren van de fraudebestrijding;
- Invoering maximuminkomen;
- Opheffen van de maximum premiegrenzen;
- Invoering volksverzekering tegen ziektekosten zonder maximum premiegrens;
- Lagere ambtelijke kosten bij sociale zekerheid en gezondheidszorg;
- Vermindering van de bureaucratiesing;
- Afschaffen van de meeste WIR-premies en andere ongerichte steun aan het bedrijfsleven;
- Verhoging van de vennootschapsbelasting tot 48%;
- Lagere defensielasten;
- Hogere BTW op milieu- vijandige en energie- en grondstoffen slurpende produkten;

IV POLITIEKE VERNIEUWING

IV.1. Menswaardige Politiek.

Niet alleen rechtse partijen zijn verantwoordelijk voor de slechte naam, die de politiek bij veel mensen heeft. Interne verdeeldheid, intolerantie, sektarisme en ondoorzichtig taalgebruik vormen voor velen een belemmering om in linkse politiek een aantrekkelijk alternatief te zien. Daarom is politieke vernieuwing nodig.

De PPR wil politiek bedrijven op basis van een duidelijk programma, maar zonder krampachtig vast te houden aan eenmaal ingenomen standpunten. Wij zoeken samenwerking met gelijkgezinden in de politiek, maar ook daarbuiten. We willen gelijkwaardige deelname van mannen en vrouwen. We willen een platform zijn, waarop ook niet-witte bevolkingsgroepen hun politieke aspiraties vorm kunnen geven.

Het functioneren in een dergelijke open partij stelt eisen aan de kwaliteiten van PPR-politici. Het moeten gewone mensen blijven en geen tot politieke dieren gereduceerde vakidioten, die hun persoonlijkheid ondergeschikt maken aan hun functie of de cultuur van hun partij. Ze kennen de samenleving niet alleen uit rapporten, ze vergaderen niet tot de dood erop volgt, maar nemen tijd om gewoon te leven. Ze blijven, kortom herkenbaar voor 14 miljoen mensen die niet professioneel in de politiek zitten. Om een dergelijke open houding in de politiek mogelijk te maken zal allereerst de werkdruk van gekozen politici moeten worden verminderd door het scheppen van deeltijdfuncties en versterking van de positie van politieke assistenten.

IV.2. Burgerlijk Verzet

Nu de politieke praktijk steeds meer aanleiding geeft tot burgerlijk verzet – een beter woord dan ongehoorzaamheid; dat klinkt net alsof het niet mag –, is het nodig dat politieke partijen daar een duidelijk standpunt over innemen. Dit vindt de PPR:

– als alle wettige middelen hebben gefaald, – als door toedoen van een parlementaire meerderheid wezenlijke belangen en diepgewortelde overtuigingen van meerderheden of aanzienlijke minderheden in de bevolking willens en wetens worden gebruskeerd, – als ter wille van een coalitie of het voortbestaan van een kabinet het wezen van de parlementaire democratie opgeofferd wordt, – als in zaken waarbij het voortbestaan van de mensheid op het spel staat fraktie-discipline en partijbelangen boven de kwaliteit van argumenten en gewetensovertuiging gesteld worden, dan is burgerlijk verzet dringend nodig. Bij dit verzet moet er een directe relatie bestaan tussen enerzijds het doel en anderzijds de zwaarte en soort van de gehanteerde middelen. De middelen moeten zo worden gekozen, dat het beoogde doel hiermee dichterbij kan worden gebracht en dat de intentie van geweldloosheid voorop staat. De PPR wil een wettelijke regeling voor gewetensbezwaarden in werksituaties. Het moet mogelijk worden om bij belastingheffing persoonlijke gewetensbezwaren gehonoreerd te zien, uiteraard zonder dat dat financiële voordelen oplevert.

FRAKTIEWERK- PLAN 86 - 90:

Inleiding

In dit fraktiewerkplan is puntsgewijs aangegeven wat de PPR-fractie in de periode 1986-1990 van plan is te doen. Het vormt een meer gedetailleerde uitwerking van het programma 1986-1990 'Verzet en vernieuwing'. In dit werkplan kan de kiezer lezen op welke punten de inzet en prioriteitsstelling van de PPR-fractie zich de komende periode zal richten. Daarbij zijn punten waarop de PPR met name (nieuwe) initiatieven wil ontwikkelen kursief gezet. Een fraktiewerkplan is geen statisch gegeven. Als de situatie dat vraagt kan de Kerngroep (partijraad) van de PPR het werkplan en de prioriteiten aktualiseren.

De hiernavolgende hoofdstukken beslaan een aantal beleidsterreinen, waarbij de indeling van het algemene programma (hoofdstuk III) is gevolgd. Voor de PPR bestaat er een grote samenhang tussen deze terreinen. Een voorbeeld: Als het basisinkomen wordt ingevoerd, betekent dit een impuls voor de financiële onafhankelijkheid van vrouwen, maar geeft het ook meer zekerheid aan (kleine) zelfstandigen en bevordert het de arbeidsintensieve bedrijvigheid. Het gaat hand in hand met de herverdeling van de betaalde arbeid en een vereenvoudiging van het stelsel van sociale zekerheid. Daarnaast heeft het gevolgen voor het milieu, maakt energiebesparing mogelijk en bevordert sterk de menselijke ontplooiing. Met dit voorbeeld wordt duidelijk dat de PPR niet graag praat over hét onderwijs, dé cultuur, dé vrede, dé kriminaliteit. Het één hangt vaak nauw met het ander samen. Een fraktiewerkplan zegt nog weinig over de politieke stijl van PPR-volksvertegenwoordigers. Daarom hier een korte typering, omdat wij inhoud en stijl in de politiek nauw met elkaar willen verbinden. Omdat het om mensen gaat in de politiek, wil de PPR vriendelijk en konstruktief, maar ook kritisch, vasthoudend en soms onverzettelijk optreden. Om onze doelen te bereiken zijn wij bereid samen te werken met anderen en werkbare compromissen te sluiten. Als maar duidelijk is dat het niet meer is dan een voorlopige stap op weg naar wat wij eigenlijk willen.

De PPR is een radicale partij, die problemen aan de wortel wil aanpakken, open staat voor nieuwe ideeën en ruimte wil maken voor initiatieven en vernieuwing. Wij willen aan het licht brengen welke motieven vaak achter politieke vanzelfsprekendheden verborgen worden en laten zien dat het nog niet van de grond komen van een meer rechtvaardige en betere samenleving niet een kwestie van haalbaarheid is, maar van politieke (on)wil. We willen alternatieven laten zien voor de huidige bezuinigingspolitiek. Dit fraktiewerkplan wil duidelijk maken dat radicale oplossingen verrassend en bevrijdend zijn en een hoge realiteitswaarde hebben. Aan die maatstaf mag en moet PPR-politiek gemeten worden.

1. Democratie en het aanzien van de politiek:

• Strikte en gedetailleerde regeerakkoorden zijn ongewenst. De regeringsfrakties moeten zich slechts op hoofdpunten via een regeerakkoord binden. Als de PPR wordt betrokken bij het vormen van een regering kiest zij een dergelijke opstelling.

• Initiatieven worden genomen om politieke ambtsdragers te verplichten al hun nevenfuncties en neveninkomsten openbaar te maken.

• De PPR-fractie onderneemt stappen om te komen tot een regeling waarbij 500.000 burgers een aanvaard wetsvoorstel via een referendum aan de kiezers ter verwerping kunnen voorleggen.

• Er worden voorstellen gedaan om - in navolging van de Wet Openbaarheid van Bestuur - een inspraakstatuut op te stellen. Dit statuut legt in grote lijnen vast waaraan inspraakprocedures moeten voldoen. Ook wordt aangegeven op welke wijze de politieke verantwoordelijken dienen om te gaan met de resultaten van die inspraak. Bij klachten moet de gang van zaken getoetst worden door de Raad van State.

• De kabinetsformateur wordt gekozen of benoemd door de Tweede Kamer.

• De volksvertegenwoordiging krijgt een sterkere positie, o.a.

door een snellere en betere toegankelijkheid tot het ambtelijk apparaat en een vergroting van de fractie-assistentie.

• De Tweede Kamer versterkt haar controlerende functie, ondermeer door vaker gebruik te maken van het enquêterecht. Door uitbreiding van de faciliteiten kunnen parlementariërs gemakkelijker onderzoek laten verrichten en hun ombudsfunctie beter vervullen.

• Plannen worden ontwikkeld om te komen tot een beleidseffekt-rapportage bij wetten en maatregelen. Door beleidseffekt-rapportages kan nagegaan worden of beschuiten de gewenste gevolgen hebben en of de voordelen opwegen tegen mogelijke nadelen en neveneffecten.

• Adviesraden en commissies worden regelmatig op hun nut beoordeeld. Als zij geen nut meer hebben, worden ze afgeschaft.

• De Eerste Kamer wordt afgeschaft.

2. Democratisering en decentralisatie

• Het initiatief wordt genomen om een Stuurgroep Decentralisatie in te stellen, die decentralisatieplannen voorbereidt. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) spelen een rol in deze Stuurgroep. De Stuurgroep krijgt de opdracht om binnen één jaar een aantal concrete decentralisatievoorstellen te doen aan regering en parlement. Decentralisatie van taken en bevoegdheden is alleen verantwoord, indien daarbij ook financiën ter beschikking worden gesteld en de rechten van minderheden gewaarborgd worden (b.v. via raamwetgeving).

• Er komt een voorstel om bevoegdheden en middelen op het gebied van het economisch beleid over te hevelen naar de provincies en de grote gemeenten ('regionalisering van de economie') door hieraan een wettelijk kader te geven.

• De positie van de gemeenteraad en de Provinciale Staten wordt versterkt, ondermeer door een vergroting van de faciliteiten voor Raads- en Statenleden en zekerheid te verschaffen over hun inkomenspositie.

• De talloze doelmutteringen aan gemeenten en provincies worden zoveel mogelijk omgezet in bijdragen uit het gemeente- en provinciefonds.

• Gemeentelijke herindelingen vinden niet meer plaats om kleine gemeenten op te heffen, maar alleen als het in die situatie nodig is om bepaalde knelpunten op te heffen. Vanuit democratisch oogpunt is een gemeentegroote waarbij een combinatie van functies voorkomt, ongewenst.

• Een verdere democratisering van het bedrijfsleven is wettelijk. Dit gebeurt door een versterking van de positie van de werknemers, o.a. door een belangrijker rol voor de vakbeweging en meer bevoegdheden voor de ondernemingsraden.

• De overheid moet voorop lopen bij de democratisering van haar diensten en bedrijven, het geven van gelijke kansen aan mannen en vrouwen, het scheppen van volwaardige deeltijdbanen, nivellering van salarissen en pensioenen, het geven van een volledig stakingsrecht en het bieden van werk en mogelijkheden aan ethnische en kulturele groepen.

• De PPR-fractie doet het voorstel voor een wettelijke regeling 'Gewetensbezwaren in werksituaties'. Uitgangspunt hierbij is dat een gewetensbezwaar geen verslechtering van de positie van de werknemer/werkneemster met zich mee mag brengen.

• Iemands politieke overtuiging is geen reden om een aanstelling te weigeren of tot ontslag over te gaan. Daarom zijn beroepsverboden uit den boze.

• De parlementaire controle op de BVD en politieke inlichtingen diensten wordt versterkt. Hun werkterreinen en autonoom optreden worden ingeperkt.

3. Economisch beleid

• In het economisch beleid wordt de nadruk gelegd op stimulering en ontwikkeling van arbeidsintensieve en kansrijke sectoren. Hierbij moet worden aangesloten bij de sociaal-economische structuur van de regio's. Milieu-eisen, zuinig energieverbruik, maatschappelijk nut van het produkt en de gewenste internationale arbeidsverdeling maken van elke produktiebeslissing een maatschappelijk controleerbaar onderdeel uit. De WIR-gelden worden aangewend ter stimulering van arbeidsintensieve investeringen. De PPR ontwikkelt het voorstel om te

komen tot een Wet op de Arbeidsrekening (WAR).

- De kollektieve lasten moeten van de faktor arbeid naar de factoren kapitaal, grondstoffen en energie worden verschoven (lastenverschuiving).

- De steun aan bedrijven moet zich meer richten op het midden- en kleinbedrijf. Deze steun moet doelgericht zijn en aan de hand van duidelijke criteria plaatsvinden. Bij steunverlening aan noodlijdende bedrijven moeten niet alleen de economische toekomstmogelijkheden, maar ook het importvervangende karakter van de produktie en diensten, het sociale beleid en de functies van het bedrijf in het economisch netwerk in de afweging betrokken worden.

- Er komen initiatieven om het starten van een klein- en middelgroot bedrijf eenvoudiger te maken.

- Er moet een fonds komen voor het bevorderen van importvervangende produkten en diensten.

- Er wordt een regeling ontworpen waarbij bedrijven, die zonder overbrugging bij arbeidstijdverkorting in moeilijkheden komen, worden gesteund.

- De PPR wil een meerjarenprogramma voor economische ontwikkeling en overheidsinvesteringen, dat de volgende elementen omvat:

- Extra inzet van aardgas voor binnenlands verbruik, zodat nieuwe kerncentrales de eerste 15 jaar – naast ongewenst – ook overbodig zijn;

- De opbrengst van deze extra aardgasverkoop benutten voor een grootscheeps programma van energiebesparende investeringen en ontwikkelingen van schone energiebronnen. Dit levert direct zeer veel nieuwe werkgelegenheid op;

- Tegelijkertijd het herzien van het akkoord met de oliemaatschappijen betreffende de gaswinning. Basis hiervan is, werkelijke kosten plus redelijke winstopslag.

- De energiebesparing die deze investeringen op langere termijn opleveren weegt ruimschoots op tegen het extra gebruik nu. Bovendien zorgen energiebesparingsactiviteiten in gebouwen van overheid, semi-overheid en kollektief woningbestand nu voor aanzienlijke kostenbesparingen in de sektor straks;

- Een betere planning in de bouwsector; meerjarenprogramma's die op alle nivo's voorzien in een gestage stroom van bouwopdrachten; voldoende financiële middelen voor provincies en gemeenten om ook daar een kontinu programma te kunnen financieren;

- Een sterke uitbreiding van mogelijkheden voor beroepsscholing, omscholing, bijscholing van volwassenen. Schakelopleidingen voor in het arbeidsproces herintredende vrouwen. Speciale programma's voor migranten en jongeren. Uitbreiding en verbetering van het leerlingwezen. Er komt een uitvoeringsplan voor het bovenstaande waarin de financiën en de werkgelegenheidstoename (van de docenten) is geregeld;

- Een programma voor snelle bodemsanering en bestrijding van milieuverontreiniging.

- Bedrijven die zich richten op kleinschalige produktie, het gebruik van mens- en milieuvriendelijke technologieën, hergebruik van grondstoffen en reparatie van duurzame goederen, worden bevorderd;

- Er wordt gewerkt aan het in werking stellen en naleven van V.N.-gedragskode voor multinationals, in het bijzonder voor hun doen en laten in ontwikkelingslanden. Maatregelen tegen belastingontwijking door (multi-nationale) ondernemingen worden genomen;

- Een overheidsfonds ter stimulering van omvorming van de wapenindustrie tot civiele produktie (konversiefonds) wordt gevormd;

4. Bestaanszekerheid

- Ieder mens heeft een zelfstandig recht op inkomen en werk. De belangrijkste bijdrage aan de realisering van dit recht vormt de invoering van een kortere werkweek gekoppeld aan een gelijktijdige invoering van een gedeeltelijk basisinkomen voor iedereen vanaf 18 jaar. Dit basisinkomen bedraagt uiteindelijk f 9.000,— per jaar. Het is daarmee voldoende om de koopkrachtdaling ten gevolge van arbeidstijdverkorting voor de minima te compenseren. De PPR wil de belasting- en premieheffing op arbeid verschuiven naar een heffing op kapitaal. Arbeidsintensieve produktie krijgt daarmee de stimulans die het verdient. De verlaging van premielasten op arbeid kan voor een deel worden gebruikt om

de koopkrachtdaling ten gevolge van arbeidstijdverkorting tot aan modaal te compenseren.

- Er komt één inkomensdervingswet die alle bestaande regelingen vervangt. Het uitkeringspercentage bedraagt minimaal 75% van het laatst verdiende loon. De sociale uitkeringen met een verzekeringskarakter – AOW, weduwen- en wezenwet, Bijstand, AAW – blijven tot aan 1990 gelijk in koopkracht. De hoogte van de uitkeringen wordt bepaald door de geldwaarde van een minimum noodzakelijk geacht pakket aan basisvoorzieningen. Bestaande uitkeringen worden verlaagd met een bedrag ter hoogte van het basisinkomen.

- De PPR bepleit een volledige individualisering van sociale wetgeving en belastingen. Voordeurdelersmaatregel en tweeverdienerswet worden ingetrokken. Het beleid van eenmalige extra uitkeringen wordt omgevormd tot een structurele inkomensverbetering.

- Bij de invoering van een geïndividualiseerd recht op uitkering inkomen wordt controle op het privéleven van mensen met een uitkering overbodig.

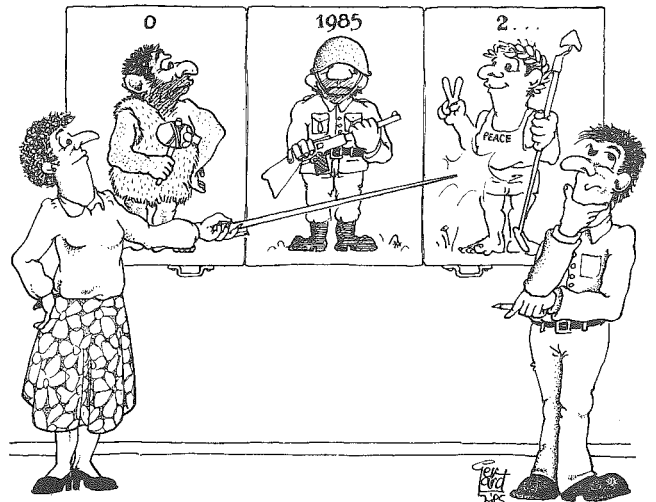
- Er komen plannen voor een eenvoudig belastingstelsel. De aftrekposten worden zoveel mogelijk afgeschaft. Aftrekmogelijkheden blijven bestaan voor hypotheekrente tot f 200.000,—

- De PPR neemt initiatieven om de positie van in het midden- en kleinbedrijf meewerkende vrouw (o.a. in de landbouw) in de juridische fiscale en verzekeringsfeer te verbeteren.

5. Vrede en ontwikkeling

- Er worden geen kruisraketten in Nederland geplaatst en alle kernwapens worden uit Nederland verwijderd.

- Het veiligheidsbeleid moet gericht worden op ontspanning, met als doel een kollektief veiligheidssysteem binnen Europa. Economische samenwerking in Europa, vooral tussen Oost en West is een belangrijk ontspanningsmiddel. De fractie neemt initiatieven deze samenwerking te bevorderen.

- Een Europees veiligheidssysteem is een stap op weg naar een wereldomvattend systeem van verdragen en garanties binnen het kader van de Verenigde Naties. De EG mag zich niet ontwikkelen tot een nieuwe militaire supermacht.

- Zolang Nederland nog lid is van de NAVO, dient de vanzelfsprekendheid van de NAVO bestreden te worden en moet Nederland een voortrekkerspositie bij de ontwapeningspolitiek innemen. Omdat de kernwapens de spil van de NAVO-strategie vormen, is het verzet tegen kernwapens daarbij een belangrijk en doeltreffend middel. Konkreet komen de volgende voorstellen in aanmerking:

- Het sterk uitdunnen van de taktische kernwapens en als eerste stap daartoe het afschaffen van de nucleaire artillerie en opheffing van het Quick Reaction Alertsysteem;

- Het overeenkomen van kernwapenvrije zones in Europa;
- Het afgeven van een no-first-use verklaring (= niet als eerste kernwapens gebruiken);

- Een wijziging van de NAVO-strategie, zodat deze wordt afgestemd op een zo defensief mogelijk gerichte, afnemende bewapening op conventioneel gebied;

- Het afgeven van een verklaring nooit kernwapens te ge-

bruiken;

• Niet gewelddadige vormen van verdediging, zoals bijvoorbeeld verschillende vormen van sociale verdediging, moeten nader worden onderzocht, voorbereid en gestimuleerd. Daarbij gaat het zowel om de aanpassing van de maatschappelijke structuur als om mentale voorbereiding. Er komen voorstellen op dit gebied.

• Nederland zet zich in voor een vermindering van en een doeltreffende controle op de internationale wapenhandel. Nederland laat zelf elke wapenexport achterwege.

• De export van goederen die geen wapens zijn, maar wel voor militaire doeleinden gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld verbindingssystemen), wordt aan stringente regels gebonden.

• Het parlement dient inzage te krijgen in alle, ook geheime, militaire documenten.

• Er wordt een Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Veiligheidsvraagstukken ingesteld om de kennis op het gebied van veiligheidsproblemen te vergroten.

• De Nederlandse krijgsmacht zal worden omgevormd ten behoeve van een tweetal hoofdtaken:

* Het leveren van een wezenlijke bijdrage aan V.N.-troepenmacht ten behoeve van de internationale vrede en veiligheid;

* Het verdedigen van Nederlands grondgebied door middel van zogenaamde territoriale verdediging;

• Dienstplichtingen dienen de keuze te hebben tussen militaire dienst, actieve vredesdienst of sociale dienst. De laatste twee vormen van dienstplicht mogen niet langer duren dan de militaire dienst. Zolang die keuze er nog niet is, moeten principiële bezwaren tegen persoonlijke vervulling van de militaire dienstplicht worden erkend. Op korte termijn dient in ieder geval geregeld te worden:

* Verkorting van alle vormen van dienstplicht tot 12 maanden;

* Het verbeteren van de sociale positie van de dienstplichtige;

* Vrijstelling van militaire dienst alleen op grond van bijzondere omstandigheden;

• De PPR-fractie neemt het initiatief om alle ministers en kamerleden een persoonlijk vredesverdrag te laten sluiten met iemand uit het Oostblok.

• Het vredesonderwijs wordt structureel in lesprogramma's opgenomen.

• Nauwere contacten met de officiële en de niet-officiële vredesbewegingen in de Oostbloklanden zijn nodig.

• Opslag en transport in en door Nederland van nucleaire, biologische en chemische wapens wordt verboden.

• Er wordt een boycot van Zuid-Afrika ingesteld, zo mogelijk samen met andere (Westerse) landen. De steun aan de frontlijnstaten en de Zuid-Afrikaanse vrijheidsbeweging wordt uitgebreid.

• Nederland dient door versterking van de multilaterale kaders (zoals de VN) en de bilaterale contacten, zicht actief in te zetten voor een daadwerkelijke naleving van de rechten van de mens. Voor Nederland betekent dit ook een uitermate ruimhartig vluchtelingenbeleid.

• Het verdrag van Rome (EG-verdrag) dient aangepast te worden, met name door wijziging van artikel 2, in die zin dat de Europese Gemeenschap zich gaat richten op een selectieve economische ontwikkeling in plaats van op toenemende en ongestuurde economische groei. Daarbij pleit de PPR voor een samenhangend geheel van internationale milieuwetgeving, gericht op beperking van schadelijke effecten van het productieproces. Zowel voor selectieve ontwikkeling als voor een schoner milieu zijn verschuivingen in het aanbod en de vraag naar energie onontbeerlijk. In Europees verband is een gezamenlijke bestrijding van de zure regen hoogst noodzakelijk.

• De Europese gemeenschappelijke technologieontwikkeling (Eureka) moet gericht zijn op verbetering van de werkgelegenheid en van de kwaliteit van de arbeid, oplossen van milieuproblemen en ontspanning tussen die landen.

• Het Europees Parlement krijgt volledige bevoegdheden op het gebied van wetgeving, begroting en controle over de taken die bij verdrag aan de instellingen van de EG zijn toegekend. De Europese Commissie is dan samengesteld en benoemd door, en verantwoordelijk verschuldigd aan het Europees Parlement. De Raad van Ministers en Europese Raad zijn dan overbodig.

• Ontwikkelingshulp is een recht. Nederland draagt 1½% van het netto nationaal inkomen over aan ontwikkelingslanden. De

landen die met voorrang worden geholpen zijn de landen met de grootste armoede en de landen die een sociaal economisch beleid voeren dat gericht is op verandering en participatie van de armsten.

• De hulp wordt in ongebonden vorm verstrekt. Besteding van de hulp vindt plaats volgens de wensen van de ontvanger. De begroting wordt gezuiverd van oneigenlijke posten die niet onder hulp aan ontwikkelingslanden gerekend kunnen worden. De hulprelaties tussen regeringen worden in meerjarige ontwikkelingsamenwerkingsverdragen tussen ontvanger en gever geregeld. In geval van systematische schending van mensenrechten wordt de regering van het ontvangende land van verdere hulp uitgesloten.

• Naast de ongebonden hulp van land tot land geeft Nederland steun aan specifieke ontwikkelingsprojecten voor en door de armste bevolkingsgroepen in ontwikkelingslanden. Hierbij hebben speciaal projecten voor en door vrouwen voorrang. De organisatie en uitvoering van de projekthulp komt in handen van een Rijksdienst voor de Ontwikkelingssamenwerking. De Rijksdienst werkt nauw samen met particuliere medefinancieringsorganisaties en betreft deskundigheid en menskracht van diverse ministeries.

• In internationaal verband stimuleert Nederland hulpverlening via internationale instellingen van de Verenigde Naties en coördinatie tussen de donoren van de bilaterale hulp.

• Belangrijker dan de hulp is de noodzaak tot een structurele positieverbetering voor ontwikkelingslanden in de wereld-economie. Alleen langs deze weg kan ook de oorzaak van de immense schuldenproblematiek worden weggenomen. Ontwikkelingslanden moeten de kans krijgen om hun productie op de wereldmarkt af te zetten. Diskriminerende handelsbepalingen moeten ongedaan worden gemaakt.

• De productie in ontwikkelingslanden voor eigen behoeften met gebruikmaking van eigen nationale hulpbronnen, wordt met voorrang, gestimuleerd boven productie voor de wereldmarkt. Dumping van westerse productie-overschotten op de markten van de Derde Wereld moet worden tegengegaan. Export van schadelijke producten, -babyvoeding, (een aantal) medicijnen, pesticiden, wordt verboden.

• Bij ontwikkelingsamenwerking moet speciaal aandacht geschonken worden aan voedsel, het behoud van het natuurlijk milieu (o.a. tegengaan van woestijnvorming, behoud tropische regenwouden). Ook de positie van vrouwen behoeft speciale aandacht.

• In algemene zin zet Nederland zich in voor politieke en financiële versterking van VN-organen. Met name in de gespecialiseerde organen van de VN (IMF, Wereldbank), behoren ontwikkelingslanden meer zeggenschap te krijgen.

• Positieve verbetering van ontwikkelingslanden staat of valt met veranderingen in de westerse samenleving. Daarom is bewustwording en actie in Nederland nodig. 1% van de begroting wordt daarvoor beschikbaar gemaakt. Subsidies krijgen een meerjarig karakter en worden ongebonden verstrekt. Na afloop van de kontraktperiode vindt effectiviteitsbeoordeling plaats.

6. Behoud van de aarde

• Economische beleidsplannen richten zich op het dichterbij brengen van een kringloopeconomie.

• De PPR-fractie neemt initiatieven om bij de uitwerkingsmaatregelen van milieuwetten te komen tot een betere integratie, onderlinge afstemming en concrete toepassing. Hierbij zijn van belang: een verdere uitbreiding van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, standaardisatie van de vergunningverlening en een coördinerende rol voor de provincie bij de uitvoering van milieuwetten. Bij grote of nieuwe projecten is een milieueffektrapportage (M.E.R.) verplicht.

• Milieu-verontreiniging moet zoveel mogelijk aan de bron voorkomen worden. Naast ge- en verboden kunnen prijsmechanisme en heffingen een belangrijke rol spelen. De productie van duurzame en repareerbare producten is daar een voorbeeld van.

• Er komt een plan om de BTW op reparatie af te schaffen. Daarnaast komt een hoger BTW-tarief op milieuwijdevrije en veel energie- en grondstoffenvereisende producten.

• Stimulerende maatregelen zijn belangrijk om de konsument milieubewust te maken. Daarnaast zijn concrete afspraken met de producenten van groot belang om de kringloopeconomie

naderbij te brengen. Wanneer er geen concrete afspraken te maken zijn of bestaande niet worden nagekomen, dient de overheid haar bevoegdheden te gebruiken om maatregelen voor te schrijven. Hierbij wordt uitgegaan van:

- hergebruik van verpakkingsmateriaal (o.a. door standaardisatie);
- een uitbreiding van het statiegeldsysteem (niet alleen voor glas);
- een verbod op het gebruik van niet-herbruikbaar materiaal, als er alternatief materiaal bestaat, dat wel bruikbaar is (b.v. Pet-fles tegenover glazen fles);
- de verplichting op het (gedeeltelijk) gebruik van gescheiden afvalfrakties;
- een vermindering van het storten van herbruikbaar materiaal; De methoden van vuilinzameling en -verwerking richten zich op: gescheiden inzameling en verwerking, kompostering en energierugwinning.
- In het beleid ligt verder de nadruk op de controle op de naleving van vergunningen, het verhalen van de milieuschade op de veroorzaker (de vervuiler betaalt) en strenge straffen voor milieudelicten; de politie heeft hierin een belangrijke taak. Faciliteiten bij de politie moeten daarom verbeterd worden, evenals de deskundigheid bij de politie inzake de Milieuwetgeving. Bij het vaststellen van normen staat het voorkomen van structurele verstoring van het milieu en van overlast voor omwonenden centraal.
- Het vermijden en bestrijden van de vervuiling van het grondwater is van het grootste belang.
- Er wordt een programma opgesteld dat de oorzaken en gevolgen van de zure regen aanpakt (schone auto's, ontzwaveling, vermindering mestoverschotten). De uitstoot van verzurende stoffen moet in de komende 10 jaar met tenminste 75% verminderen.
- In 1987 zijn de wasmiddelen fosfaatvrij, als de PPR-fractie wordt gevolgd.
- Dumping van schadelijke stoffen in zee wordt verboden.
- Groepen burgers krijgen bij twijfels over bepaalde gegevens mogelijkheden zelf onafhankelijk onderzoek te laten verrichten.
- Er komt een internationaal Noordzeeverdrag en een internationaal statuut voor het Waddengebied op initiatief van Nederland.
- Ontgrondingen op het plateau van Margraten worden verboden.
- In grote lijnen worden de uitkomsten van de Maatschappelijke Diskussie Energiebeleid onderschreven. Dit houdt in: stimuleren van kleinschalige en duurzame vormen van energievoorziening en géén nieuwe kerncentrales.
- Voorafgaand aan een veilige en duurzame energievoorziening gaat de besparing op het energieverbruik in het verkeer (bevorderen goedkoop openbaar vervoer en hogere lasten op het gebruik van de auto), in de woonomgeving (verhoging isolatiesubsidies), in de landbouw (minder kunstmest, meer biogasinstallaties en windturbines; en verdere stimulansen voor warmte/krachtkoppeling, total-energy-projecten en (kleinschalige) stadsverwarming.
- Er komen hogere subsidies voor duurzame energievormen. Bij het veranderen van de WIR (zie paragraaf 3) blijven de subsidies voor duurzame energievormen gehandhaafd. De prijs voor teruglevering aan het elektriciteitsnet van elektriciteit van duurzame energiebronnen gaat omhoog.
- Strenge eisen aan isolatievoorzieningen bij nieuwbouw worden voorgesteld. Een gemiddeld energieverbruik van 1000 m³ aardgas voor nieuwbouwwoningwetwoningen is dan mogelijk. Voor bestaande sociale woningbouw moet binnen 4 jaar het isolatienivo zo opgevoerd worden, dat een gemiddeld energieverbruik van 2000 m³ haalbaar is.
- Progressieve (gestaffelde) tarieven voor elektriciteit en zo mogelijk ook voor aardgas worden ingevoerd.
- Voor het bedrijfsleven en de elektriciteitsproduktie blijft de aardgasprijs gekoppeld aan de wereldmarktenergieprijzen. Voor de kleinverbruiker mag de aardgasprijs voorlopig niet meer reëel stijgen.
- De energievoorziening wordt zoveel mogelijk gedecentraliseerd, waarbij zon- en windvermogen meer kansen krijgt.
- Nederland zet zich in om de snelle kweekreactor te Kalkar niet in bedrijf te stellen.
- Het openbaar vervoersnet wordt uitgebreid en de frekwenties

vergroot. De faciliteiten voor gehandicapten en ouderen worden uitgebreid. Voorzover het beleid op dit gebied is en wordt gedecentraliseerd, krijgen gemeenten en provincies hiervoor extra financiële middelen.

- Vervoersarmoede wordt bestreden met nieuwe vormen van openbaar vervoer (helbus).
- Het tarievenbeleid van het openbaar vervoer wordt mede gebruikt om de concurrentie met het partikulier vervoer aan te kunnen en slechts selectief gebruik van de auto te bevorderen. Daarom stelt de PPR voor om de wegen- en motorrijtuigenbelasting af te schaffen met een gelijktijdige verhoging van de accijns op benzine. Indien hierover met de buurlanden geen overeenstemming is te bereiken, komen er speciale maatregelen voor de grensgebieden. De opbrengst van deze lastenverschuiving wordt gebruikt om de prijzen voor het openbaar vervoer drastisch te helpen verlagen (50%).
- Er komen schone auto's met loodvrije benzine.
- De maximum snelheid van 100 km per uur blijft, uit oogpunt van milieu en veiligheid, gehandhaafd.
- Het budget voor het fietsverkeer wordt verhoogd (ondermeer aansluiting op openbaar vervoer, fietspaden, bewegwijzering).
- Het landbouwbeleid gaat uit van het handhaven van het huidige aantal arbeidsplaatsen in de landbouw. Produktiebeheersing gekoppeld aan iets hogere prijzen is hiervoor een middel. Daarnaast wordt het structuur-, onderzoeks- en voorlichtingsbeleid gericht op een middenbedrijvenbeleid.
- Er komt een initiatief om een fonds in te stellen voor landbouwers die willen omschakelen op een milieuvriendelijkere landbouw. Onderzoek en voorlichting besteden meer aandacht aan biologische geïntegreerde bestrijding.
- Bij overproductie worden teelten van andere gewassen (b.v. grondstoffen voor industrie, 'groene energie') aantrekkelijk gemaakt.
- De intensieve veehouderij ('bio-industrie') mag niet uitbreiden. Deze tak van landbouw wordt diervriendelijker. Het houden van 'scharreldieren' wordt bevorderd.
- Er komt een plan voor meer verzamelplaatsen voor overtollige mest, gekoppeld aan biogasinstallaties.

7. Samenleving in verandering

- In de woningbouwprogramma's gaat men uit van een toenemend aantal mensen dat samenwoont zonder getrouwd te zijn, centraal woont of een L.A.T.-relatie heeft.
- Meisjes worden gestimuleerd om in het eigen onderhoud te voorzien en een keuze te maken uit alle beroepen. Bijzondere aandacht komt er voor meisjes met een niet-Nederlandse culturele achtergrond.
- Het aangaan van een relatie of het hebben van een seksuele voorkeur die afwijkt van de heteronorm mag geen reden voor discriminatie vormen. Diskriminerende bepalingen in wet- en regelgeving verdwijnen.
- De invoering van de Wet Gelijke Behandeling mag niet worden uitgesteld.

8. Feminisering

- Voor herverdeling van het betaalde en het onbetaalde werk worden ondermeer als instrumenten gebruikt:
 - * (tijdelijke) positieve diskriminatie van vrouwen;
 - * bedrijfstakgewijze streefcijfers voor de deelname van vrouwen ('kwotering': optimaal 50 - 50%), waarbij aanvullende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld scholing);
 - * een goed voorwaardescheppend beleid (goede betaalbare kinderopvang als basisvoorziening, ouderschapsverlof bij ziekte, recht op het geven van borstvoeding op het werk, wijziging winkeltijden, integratie woon- en werkgebieden, goed en betaalbaar openbaar vervoer, doorbreken van rolbevestigende beeldvorming in de overheidsvoorziening).
- De overheid neemt het voortouw bij positieve diskriminatie van vrouwen door een streefcijfer voor de deelname van vrouwen (kwotering) en een voorkeursbehandeling van vrouwen bij aanname en ontslag.
- Er komt een rechtvaardige alimentatieregeling waarbij - na een overgangperiode - wordt overgegaan tot het afschaffen van de huidige regeling en het onderbrengen van de alimentatie in een volksverzekering.

• Alle wetten en regels waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen mannen en vrouwen (en hun relatievormen) of door neveneffecten de ene sekse afhankelijk wordt gemaakt van de andere, worden zo snel mogelijk gewijzigd. Nieuwe ontwerpen kennen dit onderscheid niet meer.

• De PPR-fractie oppert een plan om het zwangerschapsverlof van 12 weken om te zetten in een ouderschapsverlof van 6 maanden, op te nemen tot de 5e verjaardag van het kind.

• Vrouwen beslissen zelf over abortus, dat in het ziekenfonds komt.

• Er moeten meer vrouwelijke artsen en specialisten in de reguliere gezondheidszorg komen. Vrouwengezondheidscentra of speciale extra spreekuren voor vrouwen en het aanstellen van vrouwenvertrouwensartsen worden bepleit.

• Het voorkomen en tegengaan van seksueel geweld krijgt veel nadruk.

• De relatie tussen geweldadige porno en geweld tegen vrouwen (en homo's) dient onderzocht te worden. Meldpunten voor ongewenste intimiteiten en seksueel geweld (o.a. op het werk) worden ingericht. Het onderscheid tussen aanranding en verkrachting in de wetgeving wordt opgeheven. De PPR neemt hiertoe initiatieven.

9. Pluriformiteit

• Remigratiefaciliteiten zijn wenselijk, maar alleen als er een mogelijkheid tot terugkeren bestaat. In ons land verblijvende buitenlanders zijn in de eerste plaats hier welkom. Er vindt geen 'jacht' plaats op illegalen.

• Het vrijetijdsbeleid richt zich door voorzieningen in de eigen omgeving vooral ook op ouderen. Dat geldt voor het sociaal-kulturele werk, de volwassenenedukatie, het bibliotheekwerk, de sport en de kunst.

• Er komen voorstellen om bij vrijetijdsvoorziening een zodanig prijsbeleid te voeren, dat op stille uren en dagen de toegangsprijs drastisch verlaagd wordt.

• De overheidsdiensten zijn ook bereikbaar buiten de vaste kantooruren, als het PPR-initiatief hiertoe gevolgd wordt. Winkels krijgen de vrijheid om binnen het huidige aantal vastgestelde openingsuren zelf de openingstijden vast te stellen. De vakantiespreiding wordt verder streeksgewijs bevorderd. De algehele arbeidstijdverkorting mag samengaan met een verlenging van de bedrijfstijd. Hiermee vermindert het spitsverkeer.

• Het jeugdbeleid gaat uit van een veelvoud aan jeugdkulturen.

• Buitenlandse jongeren hebben dezelfde rechten als hun Nederlandse leeftijdgenoten. Alle diskriminerende bepalingen worden opgeheven, zoals de inkomenseis van f 1445,—. Buitenlandse jongeren moeten volwaardig deel kunnen nemen in het leer- en arbeidsproces.

• Meer geld voor ouderenbeleid is nodig ten behoeve van buurtvoorzieningen (alarmering, maaltijden, vervoer) en voldoende zorg en aandacht in bejaarden- en verpleegtehuizen. De bestaanszekerheid van ouderen wordt gegarandeerd. De ervaring van ouderen is op allerlei terreinen nuttig en moet meer gebruikt worden.

• Er komt een plan met de mogelijkheid voor flexibele pensioenering.

• Er worden maatregelen genomen om bij verandering van baan 'pensioenbreuk' ongedaan te maken.

10. Informatiemaatschappij en nieuwe technologieën

• Plannen met nieuwe technologieën die leiden tot demassificatie van de produktie, betere produkten of diensten en een hogere kwaliteit van de arbeid, krijgen een positieve beoordeling.

• Voor die produkten en diensten in de sfeer van de nieuwe technologie die ten opzichte van ouderwetse werkwijzen energie, milieu en grondstoffen sparen, wordt een laag BTW-tarief voorgesteld.

• Er komt een Ministerie voor Technologie en Wetenschap.

— Er wordt een instituut opgericht of een bestaande instelling uitgebreid (bijv. het Sociaal Cultureel Planburo) met de taak voortdurend de sociaal-kulturele gevolgen van de ontwikkelingen in de sfeer van nieuwe technologieën te onderzoeken en te toetsen aan de algemene doelstellingen van het 4-jaren plan.

• Voor de invoering van nieuwe technologieën in bedrijven en

instellingen krijgen ondernemingsraden respectievelijk medezeggenschapscommissies advies- en instemmingsrecht.

• Een aangepast oktrooirecht gaat misbruik tegen.

• De bescherming van de rechten op soft-ware wordt beter; men leeft wetten en regels strikt na.

• Het gebruik van nieuwe technologieën in het midden- en kleinbedrijf krijgt krachtige impulsen. Dit deel van het bedrijfsleven heeft deze meer nodig, kan flexibeler reageren en is van groot belang voor de stabiele werkgelegenheid.

• Er komt extra aandacht voor de uitwisseling van kennis over technologische verworvenheden met ontwikkelingslanden.

• Een wet op de privacy wordt ingevoerd. Centrale persoonsregistratie of invoering van een persoonsnummer wordt afgewezen. Burgers krijgen het recht op inzage en correctie van persoonlijke gegevens bij alle bestanden. Inzage vragen wordt een geaksepteerde verschijnsel. Er komt een vergunningstelsel voor persoonsregisters.

• Vergunningverlening voor onderzoek naar en gebruik van biotechnologieën voldoet om veiligheidsredenen aan strikte overheids (Rijks) normen.

• Bio-technologie voor het voorkomen en het oplossen van milieu-problemen krijgt ruim baan.

• De PTT behoudt het monopolie in de post en telecommunicatie. Om als bedrijf flexibeler te kunnen werken verandert men de PTT in een NV, waarvan alle aandelen in handen van het Rijk zijn. De PTT-werknemers behouden hun ambtenarenstatus.

• Het monopolie van de PTT voor randapparatuur wordt doorbroken.

• Experimenten met teleshopping, twee-wegsystemen en alarmeringssystemen (bijv. voor zieken en bejaarden) worden bevorderd, vooral voor kleine kernen waar bepaalde voorzieningen weggefallen zijn.

• Samenwerking met anderen Europese landen op het gebied van telecommunicatie (satellieten) zet Nederland voort en breidt deze uit.

11. Veiligheid

• De slachtoffers van de kriminaliteit worden beter opgevangen. De politie en het justitieel apparaat krijgen hiervoor een juiste toerusting. Er wordt o.a. meer samengewerkt met vrouwenhulpverleningsgroepen (bijvoorbeeld Tegen-haar-wil) en COC.

• Voorkomen van herhaling van delikten wordt vooral gezocht in aangepaste vormen van straffen. Voor de kleine kriminaliteit hebben zogenaamde alternatieve straffen de voorkeur.

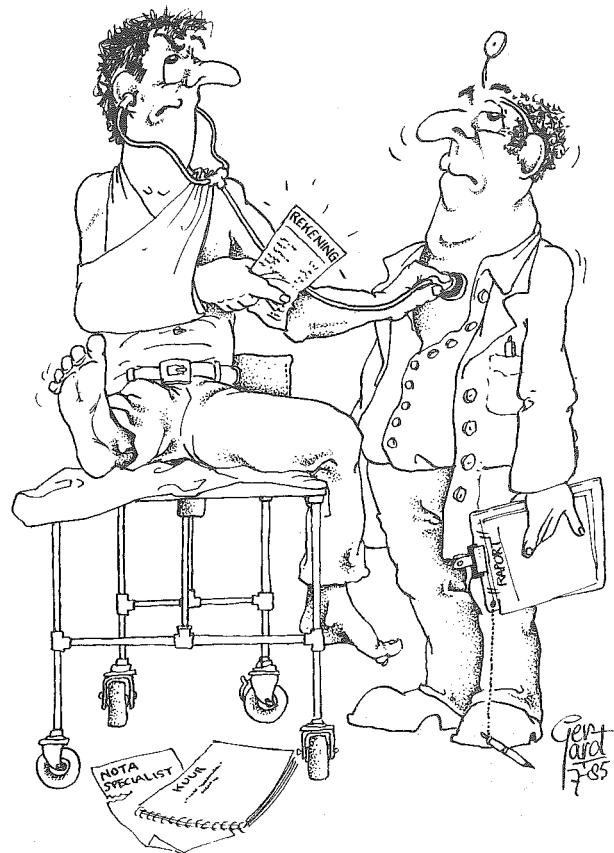

- Het voorkomen van kriminaliteit wordt gezocht in:
- een betere organisatie van politie en justitie (door automatisering en rationalisatie);
- snelle afwikkeling van zaken;
- bevoegdheden voor de wijkpolitie om kleine zaken ter plekke af te wikkelen;
- versterking van de wijkpolitie;
- meer surveillances en controles op grote schaal;
- een beter integraal beleid (met jeugd-, ruimtelijke ordenings-, woningbouwbeleid)
- De capaciteit bij het justitieel apparaat wordt uitgebreid, als het PPR-initiatief hiertoe steun krijgt
- De tijd tussen de overtreding (strafbaar feit) en de sanktie (straf) moet worden verkort. Snelrecht dient echter uitzondering te blijven. De verdediging en rechtsbescherming van de verdachte mogen daarbij niet in de knel komen.
- De geleidelijke inkrimping van de centrale recherche wordt gestopt. Er blijft een centraal rechercheteam bestaan voor coördinatie.
- Infiltratie van de politie in verdachte groepen is slechts onder strikte voorwaarden en in uitzonderlijke situaties aanvaardbaar (bijvoorbeeld voor het oprollen van een heroïne lijn of het voorkomen van terrorisme).
- Bij elk nieuw wetsontwerp moet men vantevoren zorgvuldig nagaan of het controleapparaat moet worden aangepast. Is dat het geval, dan dient duidelijk te zijn aan welke voorwaarden het apparaat moet voldoen en wat de kosten daarvan zijn.
- In plaats van de gedeelde verantwoordelijkheid tussen de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie, komt de politie onder één minister, die van Binnenlandse Zaken.
- Er komt geen provinciale politie.
- De gemeenteraad krijgt meer invloed op de (gemeente)politie.
- Voetbalvandalisme moet in overleg met de KNVB, betrokken clubs en supportersverenigingen opgelost worden.
- Er komt een rechtspositieregeling voor Ter Beschikking van de Regering gestelden (TBR), waarbij onder andere tegemoet wordt gekomen aan de onzekerheid over de duur van de vrijheidsbenaming door een periodieke (onafhankelijke) evaluatie van verpleging en behandeling verplicht te stellen en een beklag- en beroepsprocedure in te stellen.

12. Wonen en ruimtelijke ordening

- Tussen 1986 en 1990 omvat het woningbouwprogramma gemiddeld 100.000 woningen per jaar. De verschillende woningcategorieën moeten aansluiten bij de uitkomsten van woningbehoefteonderzoek. Vermindering van het programma kan slechts plaatsvinden bij een evenredige verschuiving van nieuwbouw naar vernieuwbouw. Er wordt ingespeeld op de behoefte aan nieuwe woonvormen: projecten van gezamenlijk wonen, wonen voor gehandicapten, experimentele ouderenhuisvesting, één- en tweepersoonshuishoudens, wensen van mindereheden.
- Leegstand wordt zoveel mogelijk bestreden door een goed, integraal woonruimteverdelingsbeleid. Voor leegstaande gebouwen en woningen worden alternatieve gebruiksmogelijkheden gekreëerd.
- Er komt een verbod op overhevelen van huurwoningen uit de goedkope huursektor naar de koopsektor.
- Experimenten met bezitswoningbeheer (wonen in maatschappelijk gebonden eigendom) kunnen starten, als het aan de PPR-fractie ligt.
- Stads- en dorpsvernieuwing heeft de hoogste prioriteit. Uitgangspunt daarbij is dat de bestaande woningen in het jaar 2000 aan redelijke kwaliteitseisen voldoen. Het meerjarenplan stadsvernieuwing moet hierop jaarlijks worden afgesteld.
- Een stabiele produktieomvang in de bouw, gericht op de behoefte, biedt tegelijkertijd uitzicht op blijvende werkgelegenheid in de bouw, vooral voor jonge mensen.
- Hiernaast wil de PPR jaarlijks f 1 miljard extra uittrekken voor zogenaamde 'terugploegprojecten', waarbij de uitkeringsgelden op een goede wijze (normale CAO-lonen en geen verdringing van bestaand betaald werk) benut worden om de werkgelegenheid in de bouw te bevorderen.
- De fractie ontwerpt voorstellen voor een vereveningsfonds volkshuisvesting, waarmee de scheve woonlastensituaties worden rechtgetrokken. Het fonds wordt ondermeer gevoed door bij-

- dragen van degenen die onevenredig weinig voor hun huisvesting betalen. De problemen rond de stook- en servicekosten worden hierbij betrokken. Er komen lagere nieuwbouwhuren, ondermeer door de invoering van het lagere BTW-tarief bij de sociale woningbouw (5% in plaats van 19%)
- In goed overleg met de woonwagewoners worden er snel voldoende standplaatsen voor woonwagens ingericht.
- Voor een effectief ruimtelijke ordeningsbeleid moet de overheid kunnen optreden als eigenaar van de grond. Wettelijke bepalingen die de voorkeurspositie van de overheid onderbouwen, dienen tot gelding te worden gebracht.
- De PPR neemt stappen om de milieu-effekt-rapportage ook een wezenlijk onderdeel te laten uitmaken van het ruimtelijke ordeningsbeleid.
- De burger heeft het recht om bij essentiële beslissingen Kroonberoep in te stellen.
- Bouwen in bestaand stedelijk gebied en het realiseren van rekreatiefaciliteiten binnen of direct aan de rand van de steden heeft de voorkeur.
- Hiernaast wordt een actief kleine-kernenbeleid gevoerd. Er komen meer maatregelen om de basisvoorzieningen in kleine kernen te handhaven. Aan plaatsgebonden woningbehoefte moet tegemoet gekomen worden.
- De PPR neemt initiatieven om te laten onderzoeken of nieuwe communicatiemiddelen (twee-wegsystemen) mogelijkheden bieden voor het opvangen van weggevallen voorzieningen.
- Ter ontlastning van de vervoersvoorzieningen wordt het telefonisch en videovergaderen goedkoper.
- Er blijft één nationale luchthaven.
- Er dienen internationale afspraken te komen om de werkkondities en de vlotte doorvoer van het internationale goederenvervoer en de internationale scheepvaart te verbeteren.

13. Verzorgingsamenleving

- Er komen PPR voorstellen voor een Kaderwet Zorg en Welzijn, die de provinciale en gemeentelijke overheden voorschrijft welke zorg- en welzijnsvoorzieningen minimaal in hun beleid moeten zijn opgenomen.
- Vrijwilligers krijgen recht op een contract, waarin hun rechtspositie is verzekerd.
- Er komt een volksverzekering tegen ziektekosten.

- De kosten voor lichamelijke en geestelijke handicaps worden vergoed via volksverzekeringen en uitkeringen.
- In de gezondheidszorg zullen de 1e-lijnsfuncties (dicht bij huis) worden versterkt en wijkgezondheidscentra worden bevorderd. In 1e-lijnsteams krijgt de wijkverpleegkunde meer inbreng. Er komt een eenduidige financieringsstructuur.
- In de gezinszorg wordt niet bezuinigd; hier moet met volwaardige arbeidsplaatsen worden gewerkt. Een maximum praktijk-grootte voor huisartsen wordt vastgesteld.
- Zoveel mogelijk hulpverleners komen in loondienst, waarbij de verschillen in inkomens drastisch zullen worden verminderd.
- Een vermindering van het aantal ziekenhuisbedden (psychiatrisch en somatisch) moet in evenredige verhouding staan tot de uitbreiding van semi-murale en 1e-lijns voorzieningen.
- Er moet veel meer dan tot nu toe aan beleidsonderzoek en -evaluatie worden gedaan om de betekenis en de effecten van de verschillende zorg- en welzijnsvoorzieningen vast te stellen.
- Bewonersraden en patiëntenombudswerk krijgen meer armslag.
- *Alternatieve geneeswijzen tellen volwaardig mee en vallen onder het ziekenfondspakket. Er komt een regeling van alternatieve geneeskundige beroepen. Alternatief geneeskundige preparaten worden zo spoedig mogelijk geregistreerd. Kwalitatief verantwoorde beroepsopleidingen op het gebied van alternatieve geneeswijzen krijgen overheidssteun.*
- Aan euthanasie onder duidelijke voorwaarden (ondermeer aard van de toestand van de patiënt, vrije wilbeschikking) wordt een wettelijke basis gegeven.
- Op alle terreinen van welzijnswerk wordt de voorkeur gegeven aan voorzieningen en werkwijzen die het mensen mogelijk maken hun lot in eigen handen te nemen.

14. Onderwijs

- De overheid dwingt vernieuwingen niet globaal en massief af. Er komt een gericht stimuleringsbeleid: Instellingen krijgen extra faciliteiten op basis van interesse, motivatie en kwaliteit zoals die blijkt uit ingediende plannen.

Voorbeelden:

- * Ontwikkeling van bi- en intercultureel onderwijs;
- * Onderwijs in eigen taal en cultuur;
- * Projektonderwijs;
- * Alternatieve toetsing, examinering, vormen van zelfbeoordeling;
- * Democrativering: leerlingenstatuut, verantwoordingsplicht voor docenten, instuutraden;
- * Bevordering van kleinschaligheid binnen noodzakelijk grote instellingen;
- Er komt geen verlenging van de leerplicht, wel wordt een levenslang leerrecht vastgelegd.
- *Op voorstel van de fractie komen er plannen voor betaald educatief verlof.*
- Er vinden geen verdere bezuinigingen op onderwijs plaats de komende tijd. Vernieuwingsbelemmerende maatregelen van de laatste jaren (verhoging van de leerlingenschaal) worden ongedaan gemaakt.
- De Wet op het Basisonderwijs wordt integraal uitgevoerd. Maatregelen die dat onmogelijk maken of daarmee zelfs in strijd zijn, verdwijnen.
- De samenwerking en uitwisseling tussen basisonderwijs en speciaal onderwijs wordt bevorderd. Basisscholen krijgen aangepaste leermiddelen en gespecialiseerde leerkrachten. Tegenover speciaal onderwijs voor zeer jonge kinderen betracht men terughoudendheid.
- Opleiding, her- en bijscholing en begeleiding van leerkrachten voor het basisonderwijs zijn afgestemd op integrale uitvoering van de Wet op het BAO en vormen een gemeenschappelijke taak voor opleidingsinstituten en begeleidingsdiensten. Samenwerking tussen deze instellingen ligt meer voor de hand dan fusies van PABO's met andere HBO-instellingen. Daarnaast is opleiding, her-, bijscholing en begeleiding vooral gericht op rolloosbrekend onderwijs.
- *Ook dunbevolkte gebieden hebben recht op goed onderwijs. Opheffing van onderwijsinstellingen en fusies worden niet geregeld via algemene en zeer globale doelmatigheidsnormen. Hier gelden eveneens de criteria pluriformiteit, kwaliteit en vrijheid.*

Er komen voorstellen voor experimenten in die gebieden waar handhaving van een school niet mogelijk is.

- Specifieke verworvenheden (onderwijskundige identiteit) mogen bij fusies van HBO-instellingen niet verloren gaan.
- De invoering van één school voor alle leerlingen van 12 tot 16 jaar moet zeer geleidelijk plaats vinden.
- Scholen die effectieve maatregelen tegen zitten-blijven ondernemen, krijgen extra faciliteiten. Hetzelfde geldt voor instellingen waar men in positieve zin het spijbelen tegen gaat door verbetering van het onderwijs, door het creëren van een herkenbare, prettige werksfeer in kleinschalige eenheden.
- Medezeggenschapsraden behoren op meer punten instemmingsrecht te bezitten. Belemmeringen voor verdergaande vormen van democratisering van VO, HBO en WO verdwijnen.
- Bezuinigingen op volwassenenedukatie worden teruggedraaid. De zorg voor de basisedukatie wordt overgedragen aan de gemeenten met de bijbehorende middelen. Bestrijding van het (semi)analfabetisme wordt krachtig ter hand genomen.
- Leerplichtigen betalen geen schoolgeld. Het nieuwe studiefinancieringsstelsel moet deelname aan HBO en WO voor iedereen mogelijk maken, onafhankelijk van ouders of banken.

15. Cultuur

- Op het gebied van kunst en cultuur komt er een overzichtelijke departementale indeling, met duidelijk afgebakende taakstellingen en decentralisatie van taken en middelen naar lagere overheden. De regering zorgt voor een goede interdepartementale samenwerking.
- Gedecentraliseerd worden: streekcultuur, kunstzinnige vorming, regionale omroep, regionale toneel- en orkestvoorzieningen, bibliotheekbeleid, artotheken; dit met de bijbehorende financiële middelen.
- Van de Rijksuitgaven valt 1% toe aan de kunst.
- De overheid schept voorwaarden voor en stimuleert een veelzijdige ontwikkeling van de cultuur. Zij stelt daarbij geen inhoudelijke eisen, maar hanteert de kwaliteit als norm en aanvaardt de adviezen van daartoe ingestelde raden.
- Indien de overheid subsidieert, is sponsoring door het bedrijfsleven niet uitgesloten, zolang de integriteit van de kunst niet in gevaar komt.
- De vaste boekenprijs ('vertikale' prijsbinding) blijft gehandhaafd.

16. Media

- Naast het ontkoppelen van het omroepidmaatschap van het abonnement op een programmablad zijn de volgende maatregelen nodig om een beter landelijk programma-aanbod te krijgen:
 - * Wijziging van de zendtijdverdeelsleutel van 5-3-1 in 3-2-1;
 - * Strikte naleving van de bestaande voorschriften voor een totaalprogramma;
 - * Zendtijduitbreiding voor programma's van kulturele minderheden;
 - * Een volwaardig derde televisienet voor bijzondere programma's met vooral een kultureel/educatief karakter;
 - De kabel biedt een basispakket, bestaande uit de Nederlandse zenders. Uit het resterende aanbod kan de kijker tegen extra betaling een nadere keuze maken.
 - Kies-TV heeft de voorkeur boven de huidige vormen van abonnee-televisie.
 - Betaalbare tweewegsystemen zijn een verrijking voor de konsument en kunnen diens inbreng vergroten.
 - *Er worden initiatieven ontplooid om het huidige financieringsstelsel (via de omroepbijdrage) af te schaffen. De financiële middelen van de landelijke en regionale omroep komen uit algemene middelen en reclameopbrengsten.*
 - Een beperkte uitbreiding van de STER-reclame mag, gekombineerd met garanties voor de schrijvende pers en uitbreiding van konsumentenvoorlichting. Reclame op de regionale omroep is aanvaardbaar, indien de schrijvende regionale pers voldoende compensatie krijgt.
 - Pluriformiteit en onafhankelijkheid van commerciële belangen van de schrijvende pers dienen gewaarborgd te blijven. Het bedrijfsfonds voor de pers vervult daarbij een onmisbare rol en wordt vergroot. Kranten worden nauw betrokken bij de opzet van kabelkranten.